

Razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika studenata germanistike i turkologije

Mrzlečki, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:128318>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**



Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za germanistiku
Odsjek za hungarologiju, turkologiju i judaistiku
Katedra za turkologiju

Interdisciplinarni diplomski rad

**RAZLIKE U MOTIVACIJI ZA UČENJE NJEMAČKOGA I TURSKOGA
KAO STRANOGA JEZIKA STUDENATA GERMANISTIKE I
TURKOLOGIJE**

Lucija Mrzlečki

Mentorica: dr. sc. Mirela Landsman Vinković
Komentorica: dr. sc. Barbara Kerovec, izv. prof.

Zagreb, studeni 2023.

Izjava o autorstvu:

Ja, LUCIJA MRZLEČKI, izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad *Razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika studenata germanistike i turkologije* izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentorica dr. sc. Mirele Landsman Vinković i dr. sc. Barbare Kerovec, izv. prof. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu s etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koja izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

_____ (potpis)

Zahvala

Hvala mojim mentoricama, dr. sc. Mireli Landsman Vinković i dr. sc. Barbari Kerovec, izv. prof. Vaša podrška, savjeti i kritike uvelike su pridonijeli nastanku ovog rada. Hvala i profesorici Jasminki Pernjek, koja je na mene prenijela svoju ljubav prema njemačkom jeziku.

Posebno hvala mojoj obitelji, tati Mladenu, mami Boženi i bratu Lovri. Bez vas danas ne bih bila tu gdje jesam. Hvala vam što ste mi bili podrška u svakom trenutku, veselili se svakom mom uspjehu i bili uz mene pri svakom izazovu s kojim sam se susrela. Zahvaljujući vama, uspješno sam završila još jedno poglavlje u svom životu.

Hvala i svim prijateljima, koji su uvijek bili uz mene, a posebno sam zahvalna svojoj prijateljici Ivani, koja je zajedno sa mnom dijelila studentski život u sobi 313 i s kojom sam stvorila brojne uspomene. Hvala i prijateljici i kolegici Magdaleni – zajedno smo se suočile sa svim izazovima koje donosi studij germanistike. I na kraju, hvala mojim curama s turkologije, Andrei i Ivani, koje sam upoznala zahvaljujući našoj ljubavi prema turskom jeziku. Hvala vam na predivnim uspomenama i novom prijateljstvu.

Motivacija je ono što nas gura naprijed i vodi do cilja, a moja ste motivacija bili upravo vi.

Sadržaj

| | |
|---|----|
| 1. UVOD | 5 |
| 2. TEORIJSKI DIO | 6 |
| 2.1. Definicija motivacije | 6 |
| 2.2. Intrinzična i ekstrinzična motivacija | 8 |
| 2.3. Motivacija za učenje stranog jezika | 10 |
| 2.4 Tipovi motivacije za učenje stranoga jezika prema Mihaljević Djigunović | 12 |
| 2.5. Afektivni faktori i njihova uloga u učenju stranoga jezika | 12 |
| 2.5.1. Stavovi..... | 13 |
| 2.5.2. Strah od jezika | 14 |
| 2.5.3. Atribucije..... | 15 |
| 2.5.4. Pojam o sebi | 16 |
| 2.6. O njemačkom i turskom jeziku | 16 |
| 2.6.1. Njemački jezik..... | 17 |
| 2.6.2. Turski jezik..... | 19 |
| 2.7. Status njemačkoga i turskoga jezika u Hrvatskoj..... | 22 |
| 2.7.1. Status njemačkoga jezika u Hrvatskoj | 22 |
| 2.7.2. Status turskoga jezika u Hrvatskoj | 23 |
| 3. ISTRAŽIVANJE „Razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika studenata germanistike i turkologije“ | 26 |
| 3.1. Problem i cilj istraživanja..... | 26 |
| 3.2. Sudionici u istraživanju | 26 |
| 3.3. Mjerni instrumenti..... | 26 |
| 3.4. Postupak prikupljanja podataka | 27 |
| 3.5. Način obrade podataka | 27 |
| 3.6. Analiza upitnika „Motivacija za učenje njemačkoga jezika kao stranoga jezika studenata germanistike“ | 27 |
| 3.6.1. Analiza demografskih podataka sudionika istraživanja | 27 |
| 3.6.2. Analiza tvrdnji o motivaciji za učenje njemačkog jezika..... | 29 |
| 3.6.3 Pitanje otvorenog tipa..... | 37 |
| 3.7. Analiza upitnika „Motivacija za učenje turskoga jezika kao stranoga jezika studenata turkologije“..... | 37 |
| 3.7.1. Analiza demografskih podataka sudionika istraživanja | 37 |
| 3.7.2. Analiza tvrdnji o motivaciji za učenje turskog jezika | 40 |
| 3.7.3. Pitanje otvorenog tipa..... | 47 |
| 3.8. Usporedna analiza upitnika o motivaciji | 48 |
| 4. ZAKLJUČAK | 50 |
| SAŽETAK..... | 54 |

| | |
|---|----|
| ABSTRACT | 55 |
| PRILOZI..... | 56 |
| Prilog 1: Odobrenje Etičkog povjerenstva za znanstveno-istraživački rad Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu | 56 |
| Prilog 2: Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju | 57 |
| Prilog 3: Upitnik – motivacija za učenje njemačkog jezika | 59 |
| Prilog 4: Upitnik – motivacija za učenje turskog jezika | 63 |

1. UVOD

Studenti se često, posebice na prvoj godini studija, pri predstavljanju na uvodnim satima na kolegijima, susreću s pitanjima poput „Zašto ste odabrali upravo ovaj studij?“ ili „Što vas je potaknulo da upišete ovaj studij?“. Kako se na Filozofskom fakultetu u Zagrebu uz studij jednog jezika uglavnom bira još jedan studij (koji je često također neki strani jezik) postavlja se i pitanje jesu li studenti odlučili oba jezika studirati iz istih razloga. Je li motivacija za svaki od tih studija jednaka? Prethodno navedena pitanja polazište su za nastanak ovog diplomskog rada kojim se pokušalo odgovoriti na ta pitanja.

Motivacija, koja primjerice može biti intrinzična ili ekstrinzična, igra veliku ulogu u usvajanju stranih jezika. Koliko je motivacija pri učenju važna govori i činjenica da ona ne samo da potiče osobu na učenje već utječe i na količinu onoga što će osoba zapamtiti, odnosno naučiti. Osobe koje imaju veću motivaciju naučit će više od osoba s manjom motivacijom.¹ Motivacija je bila, i dan danas jest, predmet istraživanja mnogih autora, a od hrvatskih se ističu Jelena Mihaljević Djigunović (*Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 1998), Jagoda Topalov (*Motivacija u nastavi stranog jezika*, 2011) te Manuela Karlak i Dajana Šimić, koje su se bavile razlikama u motivaciji za učenje engleskoga i njemačkoga jezika (*Razlike u motivaciji za učenje engleskoga i njemačkoga kao stranih jezika u učenika mlađe školske dobi*, 2016). Afektivni faktori u učenju stranoga jezika usko su vezani uz motivaciju te imaju velik utjecaj na nju. Pod tim se obično podrazumijevaju stavovi, strah od jezika, atribucije te pojam o sebi. Turski autori također se bave tom temom, posebice o pitanju motivacije za učenje turskog jezika. Neki od njih su Sedat Erol (*Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin karşılaştıkları motivasyon engelleri* 'Prepreke u motivaciji pri učenju turskog jezika kao stranog', 2021), Derya i Demet Yaylı (*Tür Odaklı Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe* 'Podučavanje stranog jezika temeljeno na podjelama na vrste i turski kao strani jezik', 2014), Veysel Şahin (*Yabancı dil olarak Türkçe* 'Turski kao strani jezik', 2016), Mustafa Arslan i Azamat Akbarov (*Türkiye'de Yabancı Dil Öğretiminde Motivasyon-Yöntem Sorunu ve Çözüm Önerileri* 'Problematika motivacije i metoda pri podučavanju stranih jezika u Turskoj i prijedlozi mogućih rješenja', 2010), i drugi. Bülent Çiftçınar bavi se motivacijom za učenje stranoga jezika u članku *Yabancı Dil Öğretiminde Motivasyon* 'Motivacija za učenje stranog jezika' (2011), dok su autori Bahaddin Acat i Seyfettin Demiral proveli istraživanje u Turskoj kako bi utvrdili probleme pri učenju engleskog jezika te faktore koji učenike motiviraju za njegovo učenje (*Türkiye'de*

¹ Vlasta Vizek-Vidović: *Psihologija obrazovanja* (Zagreb: IEP: VERN, 2003), 203.

yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları 'Problemi i izvori motivacije za učenje stranih jezika u Turskoj', 2002).²

I ovaj se diplomski rad bavi temom motivacije za učenje stranog jezika, i to njemačkoga i turskoga. Cilj je rada odgovoriti na pitanje što je studente motiviralo za učenje njemačkoga, odnosno turskoga jezika te istražiti razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika među studentima germanistike i turkologije.

Rad se sastoji od dva dijela: teorijskog i empirijskog. U teorijskom dijelu definiran je pojam motivacije te pojašnjena razlika između intrinzične i ekstrinzične motivacije. Drugo i treće potpoglavlje ovog dijela usmjereni su na motivaciju za učenje stranog jezika te donose prikaz tipova motivacije za učenje stranoga jezika prema Mihaljević Djigunović. Nakon toga pojašnjena je uloga afektivnih faktora (stavova, straha od jezika, atribucija te pojma o sebi) u učenju stranoga jezika. U zasebnom potpoglavlju predstavljeni su njemački i turski jezik – njihova povijest, karakteristike, struktura i sl., nakon čega slijedi potpoglavlje o statusu njemačkoga i turskoga jezika u Hrvatskoj.

U empirijskom dijelu rada predstavljeni su rezultati upitnika koji je proveden među studenticama i studentima prve godine prijediplomskog studija germanistike i turkologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu kako bi se ispitala njihova motivacija za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika. Kao temelj za sastavljanje upitnika poslužila su već prethodno provedena istraživanja koja su se bavila motivacijom za učenje stranih jezika, poglavito istraživanje koje je provela autorica Jelena Mihaljević Djigunović (1998).

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Definicija motivacije

Termin *motivacija* potječe iz latinskog jezika, a izvedenica je latinskog glagola *movere* kojem je hrvatski ekvivalent glagol *kretati se*.³ U njemačkom jeziku za motivaciju se koristi termin *Motivation*, a u turskome *motivasyon*. Mnogo je autora koji se bave temom motivacije pa stoga postoje i mnoge definicije ovog pojma, što govori o tome koliko je ova tema aktualna i važna. Prema Hrvatskoj enciklopediji, motivacija je „psihički proces koji nas potiče na mentalne ili tjelesne aktivnosti, i »iznutra« djeluje na naše ponašanje.“⁴ Autori Acat i Demiral

² Prijevodi naslova turskih djela slobodan su prijevod autorice diplomskog rada.

³ Vizek-Vidović: *Psihologija obrazovanja*, 207.

⁴ Enciklopedija.hr: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42115> (pristup: 8.11.2022.)

u svojem radu motivaciju definiraju kao snagu koja pojedinca aktivira i usmjerava njegovo ponašanje prema cilju.⁵ Na sličan način motivaciju definira i Alpino Susanto koji navodi da je motivacija potreba (fizička, psihološka ili pak društvena) koja pojedinca potiče na ostvarivanje njegovih ciljeva te ispunjava njegove potrebe, a kao rezultat, pojedinac se osjeća zadovoljno zbog ostvarivanja željenog.⁶ U psihologiji se motivacija smatra stanjem u kojem je osoba iznutra pobuđena „nekim potrebama, porivima, željama ili motivima na određeno ponašanje usmjereno prema postizanju nekog cilja.“⁷ Autor Jakšić također navodi kako je motivacija, iako na prvi pogled jednostavan, zapravo vrlo složen pojam. Motivacija, prema Jakšić, u sebi sadrži riječ *motiv* koji je izvedenica latinske riječi *motus*. *Motus* na latinskom označava neku kretnju, strast, osjećanje, nadahnuće, nagon, povod, a prije svega povod za neko djelovanje. Iz toga proizlazi da je motiv „zajednički naziv za različite unutarnje biološke i psihološke pobude i dinamičke snage.“⁸ Motivi mogu biti potrebe, nagoni, težnje, namjere, želje, porivi – odnosno bilo što što će osobu potaknuti na djelovanje i usmjeriti to djelovanje prema nekom cilju. Na to se nadovezuje i definicijom motivacije kao „iznošenje motiva za djelovanje“.⁹ Jakšić naglašava kako motivacija ne mora biti samo pozitivna, već može biti i negativna, a za negativnu motivaciju nam daje primjer koji vrlo često susrećemo svakodnevno gledajući ili čitajući vijesti. Naime, u vijestima se često čuje kako se ispituju motivi neke osobe za zločin koji je počinila. Dakle i to je motivacija unatoč tome što je riječ o motivaciji za loše djelovanje ili aktivnost.¹⁰ Kada se govori o motivaciji za učenje, ona se dijeli na dvije razine, a to su opća motivacija za učenje i specifična motivacija za učenje. Osoba koja ima opću motivaciju za učenje teži za usvajanjem znanja u različitim situacijama učenja, a ne samo u nekom određenom predmetu ili području, što je slučaj kod osoba koje imaju specifičnu motivaciju za učenje. Za opću se motivaciju za učenje smatra da je dispozicija koja je trajna i široka – trajna je jer traje cijeli život, a široka jer se odnosi na različite situacije, odnosno područja. Kao primjer specifične motivacije za učenje može se navesti osoba koja je motivirana samo na nastavi njemačkog jezika ili samo na nastavi povijesti – dakle ta osoba teži za usvajanjem znanja samo kada pohađa nastavu iz tih predmeta. Ove dvije motivacije razlikuje i činjenica da je izvor opće motivacije

⁵ Bahaddin Acat i Seyfettin Demiral: *Türkiye`de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları*, 2002, 314.

⁶ Alpino Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning“, *The Judika Journal* 6 (2018), 51.

⁷ Vizek-Vidović, *Psihologija obrazovanja*, 207

⁸ Josip Jakšić, „Motivacija. Psihopedagoški pristup“, *Kateheza: časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih* 25 (2003), 6.

⁹ Jakšić, „Motivacija. Psihopedagoški pristup“, 6.

¹⁰ Jakšić, „Motivacija. Psihopedagoški pristup“, 5- 6.

u samoj osobi, dok na specifičnu motivaciju za učenje više utječu vanjski čimbenici, a to mogu biti nastavnici, sadržaj nastave i slično. Specifična motivacija za učenje nestabilnija je i podložnija promjenama od opće motivacije za učenje.¹¹ Iako postoji više vrsta motivacije, što će biti kasnije i prikazano, važno je napomenuti da u procesu učenja motivacija nije konstantno ista – ona se mijenja ovisno o utjecajima kojima je izložen pojedinac.¹²

2.2. Intrinzična i ekstrinzična motivacija

Najraširenija i najpoznatija podjela motivacije jest ona na intrinzičnu i ekstrinzičnu, odnosno unutarnju i vanjsku motivaciju.

Intrinzična motivacija definira se kao „prirodna sklonost da se bavimo svojim interesima i uvježbavamo svoje sposobnosti te, dok to činimo, da tražimo optimalne izazove i svladavamo ih.“¹³ Kao što i sam naziv govori, to je unutarnja motivacija, što znači da je ona spontana i nastaje iz unutarnjih, psiholoških potreba ili pak znatiželje.¹⁴ Važno je naglasiti da pojedinac koji je motiviran intrinzično nema nikakvih očekivanja nagrade kao rezultata za svoje djelovanje, što je jedna od glavnih karakteristika koja razlikuje intrinzičnu od ekstrinzične motivacije. Dakle, već samo sudjelovanje u nekom procesu osobi predstavlja svojevrsnu nagradu. Iz navedenog se da zaključiti da su neki od izvora intrinzične motivacije znatiželja, želja za uspjehom, zanimanje za nešto, želja za osobnim razvojem i slično.¹⁵ Reeve¹⁶ također navodi i neke izjave na temelju kojih se odmah može zaključiti da je osoba intrinzično motivirana, a neke od njih su sljedeće: „Ovo je zanimljivo!“, „Uživam u ovome što radim!“. Iz prethodno navedenog, zaključuje se da ova motivacija ne nastaje kao posljedica nekih vanjskih, okolinskih utjecaja, kao što je to slučaj kod ekstrinzične motivacije.

Ekstrinzična motivacija je vanjska motivacija na koju utječu vanjski, odnosno okolinski poticaji i posljedice, odnosno „okolinski stvoren razlog da se započne i ustraje u nekom ponašanju“.¹⁷ Uzrok ekstrinzične motiviranosti mogu biti npr. hrana, novac, uspjeh, nagrade, priznanja, dobre ocjene, osvajanje trofeja i slično. Za razliku od intrinzične motivacije – gdje se osoba bavi nekom aktivnošću zbog zadovoljstva koje osjeća – ekstrinzična motivacija nastaje zbog neke posljedice koja nije povezana s aktivnošću.¹⁸ Ekstrinzična motivacija uglavnom nastaje pod

¹¹ Vizek Vidović, *Psihologija obrazovanja*, 207-208.

¹² Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning“, 54.

¹³ Johnmarshall Reeve, *Razumijevanje motivacije i emocija* (Jastrebarsko, NAKLADA SLAP, 2010), 137.

¹⁴ Reeve, *Razumijevanje motivacije i emocija*, 137.

¹⁵ Bülent Çiftçinar, „Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon“, *Kültür Evreni* 9, 2011, 180.

¹⁶ Reeve, *Razumijevanje motivacije i emocija*, 137.

¹⁷ Reeve, *Razumijevanje motivacije i emocija*, 137.

¹⁸ Reeve, *Razumijevanje motivacije i emocija*, 137.

utjecajem okoline u kojoj osoba živi (na primjer, osoba želi biti prihvaćena od okoline, želi da joj se drugi dive, da je drugi zavole).¹⁹ Reeve ekstrinzičnu motivaciju objašnjava na sljedećem primjeru „Učini ovo i dobit ćeš ono.“. U toj rečenici *ovo* se odnosi na traženo ponašanje, dok se *ono* odnosi na posljedicu, odnosno ekstrinzični poticaj. Ukratko, prilikom ekstrinzične motivacije osoba si postavlja pitanje „Što ja imam od toga?“. Ako je ono što će osoba dobiti svojim ponašanjem ono što ona želi, tada će biti (ekstrinzično) motivirana.²⁰

Kada govorimo o motivaciji za učenje (što se može primijeniti i na učenje stranih jezika – u ovom slučaju njemačkog i turskog), intrinzična motivacija podrazumijeva sve ono što dolazi iznutra i potiče učenike na uključivanje u učenje te im daje snagu, smjer i određuje koliko dugo će biti aktivni. Temelji se na potrebama (prirođenim i stečenim), interesima (užim i širim), sposobnostima i sklonostima koje su oblikovane na temelju njih, stavovima, vrijednostima, očekivanjima, kognitivnim prosudbama i odlukama te emocijama koje su izazvane tim čimbenicima. Unutarnji motivi uključuju znatiželju, potrebu za postizanjem kompetencije i potrebu za ostvarenjem vlastitog potencijala.²¹ Na primjeru učenja, intrinzično motiviranom pojedincu već samo sudjelovanje u procesu učenja predstavlja neku vrstu nagrade, dok je kod ekstrinzično motiviranog pojedinca proces učenja samo sredstvo kojim će doći do određenog cilja.²² Iz toga se može zaključiti da će ponašanje ekstrinzično motiviranog pojedinca biti onakvo kakvo pojedinac smatra da je poželjno i koje će mu donijeti nagradu, divljenje nastavnika, okoline ili pak spriječiti dobivanje kazne.²³ Dakle, ekstrinzično motiviran pojedinac pokazuje zanimanje za neku aktivnost bilo zbog dobre ocjene, prolaza na ispitu, odnosno aktivnost mu je samo sredstvo kojim će doći do cilja, dok intrinzično motiviran pojedinac pokazuje zanimanje za aktivnost zbog nje same, a ne zbog moguće nagrade.²⁴ Ono što otežava prepoznavanje tipa motivacije jest to što se i intrinzično i ekstrinzično motivirana osoba ponašaju jednako pa se one mogu razaznati samo po izvoru motivacije.²⁵

¹⁹ Çiftçinar, „Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon“, 180.

²⁰ Reeve, *Razumijevanje motivacije i emocija*, 137.

²¹ Jakšić, „Motivacija. Psihopedagoški pristup“, 13.

²² Çiftçinar, „Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon“, 180

²³ Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning“, 53

²⁴ Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning“, 52

²⁵ Reeve, *Razumijevanje motivacije i emocija*, 137.

2.3. Motivacija za učenje stranog jezika

Motivacija je sama po sebi složen proces, no motivacija za učenje stranog jezika složenija je iz razloga što ona ne obuhvaća samo kognitivni, već i afektivni i društveni aspekt.²⁶ Gardner je u svom radu *Social Psychology and Second Language Learning* (1985) motivaciju za učenje stranog jezika definirao kao složenu pojavu koju čine želja za učenjem, pozitivni stavovi prema samom učenju i uloženi trud.²⁷ Vizek Vidović smatra da je motivacija jedna od ključnih komponenti za ishode učenja te ujedno i jedna od onih komponenti koje je najteže mjeriti. Uz to navodi kako motivacija, osim što osobu potiče na učenje, istovremeno ima utjecaj na količinu i način na koji će osoba nešto naučiti. Naime, više motivirane osobe nauče i zapamte više od manje motiviranih osoba.²⁸ Cook navodi kako postoje tri glavna faktora koja utječu na usvajanje stranog jezika, a to su starost, osobnost i motivacija, a među njima je motivacija najvažnija u pogledu usvajanja stranog jezika.²⁹ Autor Çiftçinar pak navodi šest faktora koji utječu na motivaciju za učenje stranih jezika, a to su: stavovi, odnosno mišljenja usmjerena prema okolini u kojoj se uči te ciljnom jeziku, mišljenja o sebi samima (očekivanja od samog sebe, zanimanje i sl.), ciljevi, sudjelovanje, podrška okoline (profesora, ljudi koji okružuju pojedinca i sl.) te osobne karakteristike (talent, godine, spol, prethodna iskustva u učenju stranog jezika).³⁰ No, iako je motivacija jedan od najvažnijih čimbenika koji utječu na proces usvajanja stranih jezika, njome su se autori počeli vrlo kasno detaljnije baviti. Prva važnija istraživanja provedena su u Kanadi sedamdesetih godina 20. stoljeća, a proveli su ih autori Wallace E. Lambert i Robert C. Gardner koji su bili socijalni psiholozi. Oni uvode dva nova pojma kada se govori o učenju stranog jezika i motivaciji za njihovo učenje, a to su integrativna i instrumentalna motivacija. Autori su došli do zaključka da će osoba postizati bolje rezultate ukoliko je integrativno motivirana.³¹ Integrativno motivirana osoba uči jezik s namjerom da kasnije postane dio kulture naroda koji govori tim jezikom.³² S druge strane, instrumentalno motivirana osoba uči jezik zbog neke koristi koju joj znanje tog jezika donosi. Učenikova orijentacija je ta koja određuje hoće li on biti instrumentalno ili integrativno motiviran. Dakle, ako je pojedinac orijentiran na karijeru ili akademski uspjeh, tada je instrumentalno motiviran,

²⁶ Jagoda Topalov, *Motivacija u nastavi stranog jezika* (Novi Sad: Filozofski fakultet, 2011), 10.

²⁷ Prema Dolores Miškulin Čubrić, „Stavovi i motivacije studenata hotelijerskog fakulteta Opatija za učenje stranih jezika“, *Tourism and hospitality management, Vol. 3 No. 1* (1997), 74.

²⁸ Vizek Vidović, *Psihologija obrazovanja*, 207.

²⁹ Prema: Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning, 52.

³⁰ Çiftçinar, „Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon“, 174-175.

³¹ Prema: Miškulin Čubrić, „Stavovi i motivacije studenata hotelijerskog fakulteta Opatija za učenje stranih jezika“, 73-74

³² Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning, 53-54.

a ako je socijalno, odnosno kulturno orijentiran, tada je taj pojedinac motiviran integrativno.³³ Autori A. Chalak i Z. Kassaian uz pojam integrativne motivacije vežu i pojam asimilativne motivacije. Razlika je sljedeća: asimilativno motivirani pojedinci žele se potpuno uklopiti u društvo koje govori tim jezikom te postati dio njega, dok integrativno motivirani pojedinci žele naučiti strani jezik kako bi bili u mogućnosti komunicirati s osobama koje govore taj jezik te naučiti nešto o njihovoj kulturi, no direktni kontakt nije u fokusu.³⁴ Važno je naglasiti da osoba može biti istovremeno i integrativno i instrumentalno motivirana. Dakle, osoba može biti instrumentalno motivirana odnosno učiti jezik kako bi izvukla korist koju joj to znanje donosi, no istovremeno može težiti tome da se znanjem tog jezika uspješno integrira u društvo koje govori tim jezikom (integrativna motivacija).

Na osnovi navedenih opisa pojedinih motivacija, nameće se pitanje o međusobnim sličnostima i razlikama između ekstrinzične i instrumentalne s jedne te intrinzične i integrativne motivacije s druge strane. S obzirom na to da su i ekstrinzična i instrumentalna motivacija usko povezane s vanjskim čimbenicima te su tako motivirane osobe usmjerene na određene rezultate i ciljeve, moglo bi se reći da obje motivacije pripadaju istoj skupini ili pak da je instrumentalna motivacija jedna vrsta ekstrinzične motivacije, no nikako se ne može reći da su one iste. Naime, ekstrinzično motivirana osoba je usmjerena na vanjske nagrade ili kazne kao poticaj za ponašanje, dok je instrumentalno motivirana osoba usmjerena na aktivnost kojom će postići određeni cilj. Ekstrinzična motivacija uključuje širi spektar vanjskih faktora koji mogu potaknuti osobu da djeluje, dok je instrumentalna motivacija usredotočena na konkretno sredstvo (instrument) za postizanje cilja.

Isto tako se intrinzična i integrativna motivacija na prvi pogled čine istima. Obje motivacije usko su povezane s unutarnjim čimbenicima i osobnim interesima, no razlika je u tome što intrinzično motivirana osoba uči neki jezik zbog vlastitog zadovoljstva, interesa i slično, dok integrativno motivirana osoba uči jezik zbog želje za identificiranjem sa zajednicom koja govori nekim jezikom.

Kao mogući izvori motivacije učenika za učenje stranih jezika navode se tri skupine izvora motivacije. Prvi od njih su unutarnji razlozi, kao što je zanimanje pojedinca za učenje stranog jezika ili činjenica da će se kasnije naučenim jezikom i koristiti. Sljedeću skupinu čine instrumentalni izvori, odnosno svjesnost osobe da će joj poznavanje nekog jezika donijeti neke prednosti i korist kao što je na primjer napredovanje na poslovnom polju. Treću i zadnju skupinu čine integrativni izvori (primjer: pojedinac je cilj usavršiti svoje znanje jezika te postati

³³ Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning, 53-54.

³⁴ Prema Susanto, „The important role of motivation in foreign language learning, 53-54.

dio druge zemlje i njezine kulture).³⁵ Posljednje dvije skupine motivacije, odnosno uzroka motivacije prvi su put uveli autori Gardner i Lambert. U sklopu učenja stranih jezika, instrumentalno motivirana osoba svjesna je prednosti koje joj donosi poznavanje jezika u pogledu posla, karijere, bolje plaće i sl. S druge strane, integrativna motivacija znači da pojedinac uči neki jezik samo s ciljem da se na uspješan način integrira u zajednicu koja govori i koristi se tim stranim jezikom.³⁶

2.4 Tipovi motivacije za učenje stranoga jezika prema Mihaljević Djigunović

Autorica Mihaljević Djigunović motivaciju za učenje stranoga jezika dijeli u tri skupine, a to su uporabno-komunikacijski, afektivni i integrativni tip motivacije.³⁷ Pod pojmom uporabno-komunikacijski tip motivacije smatra se motivacija za učenje nekog jezika u svrhu korištenja tog jezika za komunikaciju. Afektivni tip motivacije odnosi se na afektivnu vezanost osobe za neki aspekt jezika. Tako motivirane osobe navode da uče jezik jer ga vole, jer smatraju da je lijep, melodiozan, jednostavan, zanimljiv, da lijepo zvuči i sl. Integrativan tip motivacije podrazumijeva želju osobe da se integrira u određenu kulturnu grupu govornog područja stranog jezika, što je razlikuje od uporabno-komunikacijske gdje se osoba želi pomoću poznavanja nekog jezika povezati sa svijetom.³⁸ Takva podjela motivacije korištena je i u analizi upitnika provedenog za potrebe ovoga rada, uz dodatak četvrte skupine pod nazivom *Motivacija vezana uz očekivanja i odobravanje okoline*, s obzirom na to da dvije tvrdnje iz upitnika ne spadaju ni u jednu skupinu koju navodi Mihaljević Djigunović.

2.5. Afektivni faktori i njihova uloga u učenju stranoga jezika

Kada se govori o pristupu nastavi stranoga jezika, u današnje vrijeme sve više se teži tome da se na proces učenja promatra i iz perspektive učenika. Upravo iz tog razloga sve veća pozornost usmjerava se na afektivne faktore u procesu učenja, a to su stavovi, motivacija, strah od jezika, atribucije te pojam o sebi. Danas se smatra da se može gotovo sa sigurnošću tvrditi kako su stavovi i motivacija za učenje važniji izvor podataka za teoriju učenja jezika od samih formalnih svojstava jezika. Afektivni faktori igraju veliku ulogu u učenju stranoga jezika, a neki autori, kao npr. Schumann, smatraju da su afektivni faktori pokretači kognitivnih, koji bez afektivnih ne bi mogli djelovati.³⁹ Kako bi se istražila afektivna domena usvajanja stranoga

³⁵ Acat i Demiral, *Türkiye`de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları*, 315.

³⁶ Acat i Demiral, *Türkiye`de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları*, 316.

³⁷ Jelena Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika* (Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998), 93.

³⁸ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 93.

³⁹ Prema Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 17.

jezika, koriste se različiti instrumenti kao što su upitnici, dnevnici učenja, testovi, razmišljanje naglas i samopromatranje. Ono što predstavlja problem u istraživanju afektivnih faktora u učenju stranoga jezika jest sljedeće: pouzdanost i valjanost rezultata ovise o svjesnosti i iskrenosti ispitanika te je lako moguće da ispitanici odgovaraju onako kako smatraju da bi trebali – razmišljaju o onome što se od njih očekuje, o tome što bi bio ispravan odgovor i na tome temelje svoj odabir. Postoje tri potencijalna razloga za nevaljalost mjernih instrumenata, a to su motiv odobravanja, samolaskanje i tendencija ka dosljednim odgovorima. Motiv odobravanja se odnosi na tendenciju ispitanika da odgovaraju na način koji bi bio prihvatljiv ili poželjan u očima drugih ljudi, umjesto da izraze svoje stvarno mišljenje ili ponašanje. Samolaskanje se odnosi na tendenciju ispitanika da odgovaraju na način koji bi poboljšao njihovu sliku o sebi ili bi se prikazali u povoljnijem svjetlu. To može uključivati pretjerivanje ili prikriivanje određenih karakteristika, sposobnosti ili stavova. Tendencija za dosljednim odgovorima je sklonost ispitanika da odgovaraju na način koji bi bio dosljedan njihovim prethodnim odgovorima ili socijalno poželjnim odgovorima, čak i ako to nije nužno njihovo stvarno mišljenje ili ponašanje. Ovi faktori mogu pridonijeti nedostacima u mjernim instrumentima jer utječu na iskrenost i pouzdanost odgovora ispitanika. Stoga je važno uzeti u obzir ove potencijalne utjecaje prilikom interpretacije rezultata dobivenih putem takvih instrumenata.⁴⁰

2.5.1. Stavovi

Kao što je prethodno spomenuto, jedan od afektivnih faktora u učenju stranog jezika jesu stavovi. Stav se definira kao „stečeni i relativno trajni odnos prema ljudima i predmetima s kojima čovjek dolazi u dodir.“⁴¹ i smatra se temeljem za formiranje motivacije za učenje. Za stavove je karakteristično da se mijenjaju u skladu sa situacijom u sociokulturnoj zajednici u kojoj se učenik nalazi, što iznova dovodi do novih spoznaja i saznanja. Tri su temeljne komponente stavova afektivna, bihevioralna i kognitivna komponenta. Afektivna komponenta stava je faktor kojim se utvrđuje je li nešto dobro ili loše. Dakle za afektivnu komponentu može se reći i da je evaluativna. Bihevioralna komponenta odnosi se na aspekt stava koji se tiče namjere ili sklonosti osobe da djeluje u skladu sa svojim stavom. To može uključivati fizičke radnje, promjene u ponašanju ili izvršavanje određenih aktivnosti koje su usklađene s onim u što osoba vjeruje ili osjeća. Kognitivna komponenta stava predstavlja skup informacija, činjenica ili znanja koje je pojedinac stekao o predmetu stava (bilo izravnim iskustvom,

⁴⁰ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 17-20.

⁴¹ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 21.

učenjem ili putem drugih izvora), a na temelju kojih formira svoja vjerovanja o tom predmetu. Stavovi učenika prema nekom aspektu učenja mogu biti i negativni, što može dovesti do nedostatka motivacije za učenjem stranoga jezika. No, s obzirom na to da su komponente stavova usko povezane, moguće je promjenom jedne komponente utjecati na drugu. Mihaljević Djigunović tako navodi primjer u kojem ćemo utjecajem na kognitivnu komponentu stava promijeniti negativnu afektivnu komponentu stava, a samim time i stav: „(...) možemo utjecati na promjenu stava kod učenika koji odustane od učenja stranoga jezika jer smatra da uspjeh u učenju ovisi isključivo o talentu, a on ga nema.“⁴² Autorica navodi kako je kod te osobe učenje stranoga jezika povezano s negativnim emocijama te ako se intervenira u kognitivni aspekt stava, tada može doći do promjene stava učenika.

Autori Lambert i Gardner⁴³ bavili su se istraživanjem stavova i motivacije za učenje engleskog i francuskog jezika te su utvrdili da postoji nekoliko grupa stavova za učenje stranoga jezika, a to su:

1. stavovi prema zajednici i narodu čiji se jezik uči;
2. stavovi prema nastavi jezika, učenju jezika i nastavniku jezika;
3. opći stavovi koji se odnose na općeniti interes za strane jezike te karakteristike ličnosti kao što su etnocentrizam, autoritarnost i potreba za postignućem.

Stavovi prve grupe formiraju se prije početka učenja, a stavovi druge skupine tijekom učenja.⁴⁴ S obzirom na to da u treću grupu spadaju opći stavovi te da se oni odnose između ostalog i na karakteristike ličnosti, može se zaključiti kako oni ne ovise izravno o procesu učenja određenog ciljnog jezika. Jedan od načina za istraživanje stavova je metoda samopromatranja, a instrumenti kojima se istraživači pritom koriste su intervjui, upitnici ili učenički dnevni.⁴⁵

2.5.2. Strah od jezika

Strah od jezika može se opisati kao osjećaj nelagode koji osoba doživljava kada se od nje očekuje da se koristi nematerinskim jezikom u kojem nije sasvim vješta, odnosno u situacijama u kojima se osoba osjeća nesigurno zbog nedostatka jezične kompetencije. Strah od jezika se može smatrati osobinom ličnosti koja se kod osobe manifestira kao nervoza prilikom govora, slušanja, čitanja ili pisanja na stranom jeziku.⁴⁶ Autori E. K. Horwitz, M. B. Horwitz i Cope smatraju da su strah na nastavi stranoga jezika te strah od komuniciranja i testiranja i društveno

⁴² Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 22.

⁴³ Prema Mihaljević Djigunović; *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 22.

⁴⁴ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 21-23.

⁴⁵ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 22.

⁴⁶ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 52.

vrednovanje usko povezani. Strah od komuniciranja, odnosno komunikacijski strah označava strah od govorenja koji nije svojstven samo za govore na stranom, već ponekad i na materinskom jeziku. Strah pred društvenim vrednovanjem nastaje kada osoba strahuje od toga kako će se pred drugim osobama prikazati i kakav će dojam ostaviti na druge. Naime, osoba je svjesna da kada komunicira na stranom jeziku u isto vrijeme predstavlja i samu sebe, a ujedno je i svjesna činjenice da nije sasvim kompetentna na tom jeziku.⁴⁷ Strah od testiranja odnosi se na strah od neuspjeha, dok je strah od jezika kombinacija vjerovanja, osjećaja, samodoživljaja i ponašanja koji se pojavljuju tijekom učenja jezika u formalnoj sredini i koji su specifični za proces učenja stranog jezika.⁴⁸ Postoji nekoliko mogućih izvora straha, a jedan od njih je uspoređivanje s drugima pri čemu će osoba osjećati strah ukoliko smatra da su njezino znanje i vještine u nekom jeziku manji od onih druge osobe. Uz uspoređivanje s drugima, izvorom straha od jezika mogu se smatrati i ispitivanja i testovi, ali isto tako i odnosi između nastavnika i učenika, no najčešće se strah pojavljuje u situacijama kada osoba treba govoriti ili slušati na stranom jeziku.⁴⁹

2.5.3. Atribucije

Atribucije se definiraju kao „načini na koje pojedinac sebi i drugima objašnjava uzrok svog uspjeha ili neuspjeha.“⁵⁰ Postoje tri dimenzije atribucija, a to su:

1. mjesto – dimenzija prema kojoj se atribucije dijele na unutarnje i vanjske;
2. stabilnost – dimenzija prema kojoj su uzroci uspjeha ili neuspjeha nestabilni (mijenjaju se s vremenom) ili stabilni (postojani);
3. kontrola – dimenzija prema kojoj je uzrok uspjeha ili neuspjeha dostupan odnosno nedostupan kontroli pojedinca.

Uz pojam *atribucija* veže se i pojam *atribucijski stil*. Atribucijski stil je „tipična procjena odgovornosti za rezultat“.⁵¹ Kod uspješnih učenika uspjeh dovodi do samopouzdanja, a neuspjeh ti učenici ne smatraju nečim lošim, već samo pokazateljem da se trebaju više potruditi te upravo zbog toga uspješni učenici imaju pozitivan atribucijski stil. S druge strane, učenici koji se često susreću s neuspjehom okreću se samookrivljanju. Dakle, za neuspjeh smatraju same sebe krivima, a kada dožive uspjeh, tada ne smatraju sebe zaslužnima za njega, već misle

⁴⁷ Elaine K. Horwitz et al., „Foreign Language Classroom Anxiety,“ *The Modern Language Journal*, Vol. 70, No. 2 (1986), 127.

⁴⁸ Elaine K. Horwitz et al., „Foreign Language Classroom Anxiety,“, 127-128.

⁴⁹ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 53.

⁵⁰ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 55.

⁵¹ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 56.

kako je njihov uspjeh neopravdan. Oni se smatraju nekompetentnima te im svaki njihov neuspjeh to samo dodatno potvrđuje. Zbog toga se za ovaj atribucijski stil često koristi i naziv *naučena bespomoćnost*.⁵²

2.5.4. Pojam o sebi

Pojam o sebi ili samopercepcija u učenju stranog jezika odnosi se na dojam kakav osoba ima o sebi kao učeniku stranog jezika. Pojam o sebi ima dvije komponente, a to su akademska i neakademska. Akademska komponenta pojma o sebi nastaje kao posljedica iskustva u učenju koje je osoba stekla, vrednovanja rezultata učenja koje je primila putem povratnih informacija te kao posljedica vlastitih spoznaja do kojih je osoba došla tijekom učenja.⁵³ Neakademska komponenta povezana je s društvenim, emocionalnim i fizičkim aspektom. Smatra se da se akademski pojam o sebi, kao i pojam o sebi općenito, mijenja s godinama, odnosno u skladu s razvojem osobe. Tako na primjer djeca na samom početku svog školovanja imaju vrlo dobro mišljenje o svojim akademskim sposobnostima koje ponekad može biti i pretjerano. Nakon toga se ta slika mijenja u skladu s ocjenama koje dobivaju od nastavnika, a kasnije ta slika postaje realistična, odnosno svjesni su svojih sposobnosti te ih uspoređuju i s vršnjacima.⁵⁴

Na učenje, kao i na motivaciju za učenje stranoga jezika, mogu utjecati i karakteristike nekog jezika, njihova percepcija u društvu, status u zemlji iz koje osoba dolazi i slično. Sljedeća potpoglavlja donose kratak pregled njemačkoga i turskoga jezika – njihovu povijest, karakteristike, osobitosti te status u Hrvatskoj.

2.6. O njemačkom i turskom jeziku

Čovjek i jezik nerazdvojivo su povezani. Ako ne postoji govornik nekog jezika, tada ne postoji ni taj jezik. Samim time čovjek ima velik utjecaj na jezik i njegov razvoj. Društvo, povijesne okolnosti, širenje tržišta, izumi, globalizacija – sve to utječe na jezik te kontinuirano donosi promjene i novitete u neki jezik, ali i utječe na njegov status. Iz tog razloga jezik se kontinuirano mijenja. U sljedećim će potpoglavljima biti ukratko prikazana povijest njemačkog i turskog jezika, njihove glavne karakteristike i međusobne razlike.

⁵² Burns 1982, Neuwahl i Bogaart, 1986, Wittrock 1986, Sinclair 1987, prema: Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 55-56.

⁵³ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 57.

⁵⁴ Mihaljević Djigunović, *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, 57-58.

2.6.1. Njemački jezik

Njemački jezik pripada germanskoj skupini indogermanskih jezika.⁵⁵ Razvoj njemačkog jezika kroz povijest može se podijeliti na nekoliko razdoblja, a to su:

- Staronjemački (*Althochdeutsch*) (750. – 1050. g.)
- Srednjonjemački (*Mittelhochdeutsch*) (1050. – 1350. g.)
- Ranonovonjemački (*Frühneuhochdeutsch*) (1350. – 1650. g.)
- Staronovonjemački (*das ältere Neuhochdeutsch*) (1650. – 1800. g.)
- Mladonovonjemački (*das jüngere Neuhochdeutsch*) (1800. – 1950. g.)⁵⁶

Nakon posljednjeg razdoblja slijedi najmlađe razdoblje njemačkog jezika koje počinje sredinom 20. stoljeća nakon Drugog svjetskog rata.⁵⁷

Njemački je jezik danas službeni jezik Njemačke, Austrije i Lihtenštajna. Službeni je jezik i u Švicarskoj (zajedno s francuskim, talijanskim i retoromanskim) te u Luksemburgu (zajedno s francuskim). Status službenog jezika na regionalnoj razini ima i u Belgiji te u Italiji (u Južnom Tirolu).⁵⁸

Osobitosti njemačkog jezika

Ono što njemački jezik već na prvi pogled razlikuje od mnogih drugih jezika jest pisanje imenica velikim početnim slovom, bez obzira na njihov položaj u rečenici. Također, njemački jezik ima posebnu strukturu za izražavanje brojeva. Prvo se izgovaraju jedinice, a zatim desetice. Na primjer, broj 34 će se pisati kao *vierunddreißig* (dosl. četiri i trideset). U njemačkom jeziku česta su pojava i složenice. Naime, u njemačkom je jeziku moguće spajanje više riječi u jednu i na taj način nastaju duge složenice. Na primjer, riječ *Motivationsstypen* sastoji se od dvije riječi, a to su *Motivation* i *typen* koje su povezane u jednu dodavanjem veznog glasa *s* između. Ta bi se riječ u hrvatskom jeziku prevela kao `tipovi motivacije`. Jedna od karakteristika koja često predstavlja izazov za mnoge koji uče njemački jezik su određeni članovi koji označavaju rod imenica – članovi *der, die, das* koriste se kao određeni, a članovi *ein, eine, ein* koriste se kao neodređeni članovi te se, ovisno o padežu, mijenjaju. Rod imenica u njemačkom jeziku je gramatički. Nadalje, subjekt se u njemačkom jeziku, za razliku od hrvatskog i turskoga, ne može izostaviti. Ono što je također karakteristično za njemački jezik

⁵⁵ Wilhelm Schmidt, *Geschichte der deutschen Sprache, Ein Lehrbuch für das germanistische Studium, Teil 1 Einführung, Vorgeschichte und Geschichte* (S. Hirzel Verlag Stuttgart, 2020), 24.

⁵⁶ Jörg Riecke, *Geschichte der deutschen Sprache, Eine Einführung* (Stuttgart, Reclam, 2016), 5.

⁵⁷ Schmidt: *Geschichte der deutschen Sprache, Teil 1*, 18.

⁵⁸ Norbert Richard Wolf, „Die deutsche Sprache im Zeitalter der Globalisierung“, *Neuphilologische Mitteilungen, Vol. 113, No. 4* (2012), 498.

jest red riječi u rečenici u kojem se glagol u izjavnim rečenicama uvijek nalazi na drugome mjestu u rečenici, dok se u zavisnim rečenicama nalazi na samom kraju rečenice. To često zbunjuje osobe kojima je hrvatski jezik materinski te dovodi do pogrešnog načina strukturiranja rečenica.⁵⁹ Na primjer, rečenica *Ich lerne Deutsch*. 'Učim njemački.' je izjavna rečenica i u njoj se glagol *lerne* nalazi na drugom mjestu u rečenici. Subjekt *ich* nalazi se na samom početku rečenice te bi rečenica bez njega bila pogrešna (**Lerne Deutsch*). Nadalje, rečenica *Ich lerne Deutsch, weil ich Deutsch liebe*. 'Učim njemački jer ga volim.' je izjavna zavisnosložena rečenica. Zavisna rečenica glasi ..., *weil ich Deutsch liebe*. i u njoj se glagol *liebe* nalazi na zadnjem mjestu. Uz navedeno, u kontekstu njemačkog jezika važno je spomenuti i 'rečenični okvir' (njem. *Satzklammer*, odnosno *Satzrahmen*). Rečenični okvir odnosi se na izjavne rečenice u kojima se upotrebljavaju glagoli koji imaju odvojive prefikse ili pak dolaze u kombinaciji s nekim drugim glagolom, pri čemu se konjugirani glagol nalazi, kao i uvijek, na drugom mjestu u rečenici, a prefiks ili drugi glagol smještaju se na sam kraj rečenice (npr. modalni glagoli, složena glagolska vremena kao što su perfekt, pluskvamperfekt i futur te u svim oblicima pasiva). Na primjer, glagol *aufhören* je djeljiv glagol i znači 'prestati (s nečime)/prekinuti nešto'. Kada se takav glagol upotrebljava u rečenici, on dolazi na drugo mjesto, a njegov prefiks *auf* će stajati na kraju rečenice: *Ich höre mit dem Deutschkurs auf*. 'Prekidam s pohađanjem tečaja njemačkog jezika.' Isto tako modalni glagoli dolaze zajedno s još jednim glagolom. Na primjer u rečenici *Ich muss Deutsch lernen*. 'Moram učiti njemački jezik' modalni glagol *muss* stoji na drugom mjestu u rečenici, a drugi glagol *lernen* nalazi se na zadnjem mjestu. Vrijedi napomenuti kako njemački jezik ima mnogo dijalekata, a neki su toliko različiti da se govornici različitih dijalekata često teško sporazumijevaju. Nadalje, za njemački je jezik karakteristično i to da se, za razliku od hrvatskoga, perfekt tvori od pomoćnog glagola *haben* 'imati' ili *sein* 'biti' i participa perfekta. Perfekt s glagolom *haben* tvore prijelazni, povratni i neprijelazni glagoli, a koristi se za označavanje radnji koje traju, dok perfekt s glagolom *sein* tvore neprijelazni glagoli i označavaju promjene stanja ili smjer kretanja. U njemačkom jeziku glagoli se negiraju stavljanjem riječi *nicht* ispred glagola, no za nijekanje imenica koristi se riječ *kein* što ga razlikuje od hrvatskoga jezika. Karakteristika njemačkog jezika je i postojanje dvaju pasiva, a to su *Zustandspassiv* i *Vorgangspassiv*. *Zustandspassiv* je pasiv stanja, dok je *Vorgangspassiv* pasiv radnje. Dok pasiv stanja prikazuje krajnji rezultat nekog procesa, pasiv radnje se fokusira na sam proces. Rečenica *Die Hausaufgabe ist*

⁵⁹ Sara Smrtić i Marija Lütze-Miculinić, „Prijenosna odstupanja govornika hrvatskoga pri ovladavanju njemačkim na razini B1“ *Strani jezici: časopis za primijenjenu lingvistiku*, Vol. 46 No. 31, (2017), 52-54.

geschrieben. 'Zadaća je napisana.' označava proces koji je završio odnosno njegov krajnji rezultat, dok rečenica *Die Hausaufgabe wird geschrieben*. 'Zadaća se piše.' označava proces koji je u tijeku odnosno koji traje.⁶⁰

2.6.2. Turski jezik

Turski jezik pripada turkijskim jezicima koji pak pripadaju altajskoj jezičnoj porodici. Kroz svoju je povijest usvojio mnoge elemente iz arapskog i perzijskog jezika. Utjecaj tih dvaju jezika na turski značajno je bio vidljiv tijekom razdoblja Osmanskog Carstva. Jezik tog razdoblja bio je spoj turskog, perzijskog i arapskog jezika te ga mnogi manje obrazovani pojedinci i stanovnici ruralnih područja nisu razumjeli. Vjerojatno jedna od najvećih promjena koju je turski jezik doživio u svojoj povijesti bio je prelazak na latinično pismo. Naime, sve do 1928. godine u Republici Turskoj, a prije osnutka Republike i u Osmanskom Carstvu, službeno pismo bila je arabica koja je te godine zamijenjena latinicom, a tu je odluku donio prvi predsjednik Republike Turske Mustafa Kemal Atatürk. Kasnije, 1932. godine, utemeljen je Türk Dil Kurumu ('Tursko jezikoslovno društvo') – institucija čija je zadaća, između ostalih, bila izbaciti sve riječi stranog porijekla i zamijeniti ih u narodu već postojećim turskim riječima ili, ako je potrebno, osmisliti novotvorenice koje su nastale prema morfološkim pravilima turskog jezika. Danas je turski jezik službeni jezik Republike Turske te jedan od dva službena jezika na Cipru. Status službenog jezika ima i na nekim područjima Kosova i Sjeverne Makedonije. Turskim jezikom se kao drugim jezikom služe i mnogi narodi kao što su Kurdi, Grci, Armenci, Arapi i Albanci. Ima više govornika od bilo kojeg drugog turkijskog jezika te više od 70 milijuna izvornih govornika na područjima zapadne Azije, istočne Europe i Bliskog Istoka. Standardni turski jezik kojim se danas koristi u Republici Turskoj temelji se na istanbulskom dijalektu anadolijskog turskog jezika.

Osobitosti turskog jezika

Na fonološkoj razini, turski se odlikuje vokalnom harmonijom, tj. usklađenošću vokala u korijenu riječi i sufiksima.⁶¹ Osam turskih samoglasnika dijeli se u skupine s obzirom na način i mjesto tvorbe (meki, tvrdi, labijalni, nelabijalni, visoki i niski), a odabir odgovarajućeg vokala u sufiksu ovisit će o svojstvima vokala u korijenu. Na primjer, ako na riječ *ev* 'kuća' treba dodati posvojni sufiks za prvo lice jednine, od četiri inačice tog sufiksa dodat će se nelabijalna i meka

⁶⁰ Gerhard Helbig i Joachim Buscha, *Übungsgrammatik Deutsch* (Berlin: Langenscheidt, 2004), 66.

⁶¹ Ekrem Čaušević, *Gramatika suvremenoga turskog jezika* (Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada, 1996), 9.

inačica *-im* (a ne *-im*, *-üm* ili *um*), jer je samoglasnik *e* u imenici *ev* 'kuća' mek i nelabijalan (dakle *evim* 'moja kuća').

Jedna od najznačajnijih karakteristika turskoga jezika je aglutinativnost. Riječ *aglutinativnost* nastala je od latinskog glagola *agglutinare* što znači 'prilijepiti'. Dakle, aglutinativni jezici su jezici „u kojima se gotove sve gramatičke kategorije i gramatički odnosi izražavaju jednoznačnim i standardnim afiksima koji se dodaju na korijen riječi.“⁶² Upravo iz tog razloga kod takvih jezika ne postoje iznimke u sklonidbi i konjugaciji jer se afiksi ne stapaju s korijenom, ali ni međusobno jedan s drugim. Zbog tih jasno odijeljenih granica između afikasa, morfološka analiza riječi u tim je jezicima znatno jednostavnija.⁶³ Za turski jezik karakteristična je sufiksalna aglutinativnost. Kako aglutinativnost funkcionira u turskom jeziku, najbolje je pokazati na primjeru. Naizgled jedna riječ *Evlerimizdeydik*, zapravo je cijela rečenica koja u prijevodu na hrvatski glasi 'Bili smo u našim kućama'. Rečenica se sastoji od imenice *ev* 'kuća', na koju je dodano nekoliko sufikasa: množinski sufiks *-ler*, posvojni sufiks za 1. l. množine *-imiz*, lokativni sufiks *-de* i perfekt kopulativnog glagola *-ydik*.

Uz to što turski jezik karakterizira „lijepljenje“ sufikasa, vrlo važnu razliku u odnosu na hrvatski, ali i njemački jezik, čini nepostojanje gramatičkog roda. Nadalje, u turskome jeziku postoje padeži, kao i u hrvatskome i njemačkome, no oni su značenjski i uporabno znatno drugačiji od onih u spomenutim dvama jezicima. Naime dok će se različiti odnosi u hrvatskome izražavati različitim prijedložno-padežnim konstrukcijama i padežima, ti isti odnosi će se u turskome jeziku izražavati jednim i istim padežom. Kao primjer se mogu navesti tri sintagme, a to su:

1. *sokaktan çıkmak* 'izaći iz ulice'
2. *sokaktan geçmek* 'proći kroz ulicu'
3. *sokaktan yürümek* 'hodati ulicom'
4. *elinden tutmak* 'uhvatiti za ruku'
5. *köprüden geçme* 'prijeći preko mosta'⁶⁴

⁶² preuzeto s: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=795>

⁶³ preuzeto s: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=795>

⁶⁴ Prema: Kerovec "Poteškoće u usvajanju turskog ablativa kod hrvatskih govornika i njihovi uzroci"

Što se tiče rečenične strukture, turski jezik, za razliku od hrvatskoga i njemačkoga, slijedi poredak S O P. Na primjer, u rečenici (*Ben*) *Türkçe öğreniyorum*. '(Ja) učim turski.' subjekt (*ben*) nalazi na prvom mjestu, nakon njega slijedi objekt (*Türkçe*), a predikat je, po kanoničkom poretku, uvijek na samom kraju rečenice (*öğreniyorum*).⁶⁵

Ono što turski jezik posebno razlikuje od hrvatskoga i njemačkoga jesu infinitni glagolski oblici. Skupa sa svojim dopunama, ti oblici značenjski i funkcionalno odgovaraju zavisnim rečenicama u indoeuropskim jezicima.⁶⁶ Infinitni glagolski oblici dijele se na imenske, (pro)participske i (kvazi)konverbne, a mogu imati razne funkcije od kojih su najčešće funkcija objekta (primjer 1), atributa (primjeri 2 i 3) i/ili adverbijala (primjer 3).⁶⁷

1. *Deniz'in yabancı dil öğrenmesini istedi* 'Htjela/Htio je **da** Deniz **nauči** strani jezik'
2. *Deniz'in öğreneceği yabancı dil* 'strani jezik **koji će** Deniz **naučiti**'
3. *Yabancı dil öğrenen Deniz* 'Deniz **koji uči** strani jezik'
4. *Deniz yabancı dil öğrendiği zaman çok mutlu oldu*. 'Deniz je bio jako sretan **kad je naučio** strani jezik.'

Iz primjera je vidljivo kako je poredak riječi obrnut od onoga u hrvatskome jeziku. Naime, u hrvatskome zavisne rečenice dolaze iza glavne, dok u turskome infinitni oblici kao zavisni članovi dolaze ispred glavnog člana. Tako bi doslovan prijevod prethodno navedenih primjera na hrvatski jezik bio sljedeći:

1. 'Denizovo stranog jezika učenje je htio'
2. 'Denizovo buduće učenje strani jezik'
3. 'strani jezik učeći Deniz'
4. 'Deniz strani jezik naučio kad je jako sretan je bio'

Ukratko, hrvatski, njemački i turski strukturno su različiti jezici, što onima koji ih uče može predstavljati problem. Dok je turski jezik u mnogočemu suprotnost njemačkom, ali i hrvatskome, njemački jezik puno je sličniji hrvatskome te samim time u nekim aspektima lakši za svladavanje hrvatskim studentima. Različitost njemačkog i turskog jezika potvrđuje već i činjenica da genetski i tipološki pripadaju različitim skupinama jezika. Zbog razlika koje postoje između njemačkog i hrvatskog, te turskog i hrvatskog jezika, učenje njemačkoga i turskoga može predstavljati velik izazov hrvatskim studentima. Međujezične sličnosti mogu im

⁶⁵ Ahmet Beserek, *Türkçede cümle yapısı* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1991), 13.

⁶⁶ Ekrem Čaušević, *Ustroj, sintaksa i semantika infinitnih formi turskoga jezika: (s kontrastivnim osvrtom na hrvatski jezik)* (Zagreb, Ibis grafika, 2017), 23-24.

⁶⁷ Čaušević, *Ustroj, sintaksa i semantika infinitnih formi turskoga jezika: (s kontrastivnim osvrtom na hrvatski jezik)*, 23.

pak omogućiti brže usvajanje nekih struktura no, isto tako uspoređivanje s jezikom koji već znaju može dovesti i do potencijalnih pogrešaka na svim jezičnim razinama.

2.7. Status njemačkoga i turskoga jezika u Hrvatskoj

2.7.1. Status njemačkoga jezika u Hrvatskoj

Početak podučavanja njemačkog jezika na prostoru Hrvatske seže u 18. stoljeće kada je Josip II., rimsko-njemački car i ugarsko-hrvatski i češki kralj, želio njemački jezik uvesti kao službeni jezik u cijeloj monarhiji. Smatra se da je njemački jezik kao obavezan jezik u školama uveden 1769. godine. Unatoč tome, njemački jezik je svoj procvat na hrvatskim prostorima doživio u drugoj polovici 19. stoljeća, kada je u školama uveden kao prvi jezik. U razdoblju nakon Drugog svjetskog rata njemački jezik pada u drugi plan, a na njegovo mjesto stupa ruski. Na svom značaju na ovim prostorima dobiva ponovno u razdoblju nakon osamostaljenja Hrvatske kada se u državi otvaraju mnoge škole stranih jezika. Tada je broj učenika koji uče njemački jezik u školama povećao za 30%.⁶⁸

Marko Kapović proveo je istraživanje na temu „Strani jezici u formalnom obrazovanju u Hrvatskoj“⁶⁹, u kojem je istražio koji su jezici i koliko zastupljeni u osnovnoj i srednjoj školi te u visokom obrazovanju. Izlaže podatke za školsku godinu 2019/20. u kojoj je njemački jezik zauzeo drugo mjesto po zastupljenosti u osnovnim školama – gotovo trećina učenika (32,55% odnosno 102 137 od 313 783 učenika) uči njemački jezik. U periodu od 2013/14. do 2019/20. broj učenika koji uče njemački jezik u osnovnoj školi se smanjio. Kapović iznosi i pregled postotka učenika koji uče pojedini jezik po županijama, iz čega je vidljivo da najveći postotak učenika koji uče njemački jezik dolazi iz Varaždinske, Međimurske i Krapinsko-zagorske županije, što je i očekivano s obzirom na to da su upravo ti dijelovi Hrvatske kroz povijest bili pod velikim utjecajem njemačkoga jezika, a taj je utjecaj vidljiv u vokabularu dijalekata ovih područja koji je prepun germanizama.

Podaci za srednju slični su podacima za osnovnu. Od ukupnog broja učenika u školskoj godini 2019/20. (136 261) njih 50 882 uči njemački jezik što čini 37,34% ukupne populacije učenika osnovne škole. Od 2013/14. do 2019/20. godine broj učenika koji uče njemački jezik smanjio se za 2,25%. Što se tiče županija u kojima njemački jezik uči najviše učenika, situacija je ista kao i za osnovne škole.

⁶⁸ Nenad Padarić, „Der Status des Deutschen als Fremdsprache in kroatischen Grund- und Mittelschulen zwischen 2004 und 2019“ (diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2021.), 4-5.

⁶⁹ Kapović, Marko, „Strani jezici u formalnom obrazovanju u Hrvatskoj.“ *Strani jezici: časopis za primijenjenu lingvistiku*, Vol. 51 No.2 (2022)

U visokoškolskom obrazovanju u razdoblju od akademske godine 2015/16. do 2020/21. njemački jezik zauzima drugo mjesto po zastupljenosti, no broj studenata se do akademske godine 2020/21. smanjio za 5,30%. Pored toga, studij germanistike svoju je upisnu kvotu smanjio s 80 na 60 studenata i pritom ta kvota nije bila popunjena akademske godine 2022/2023.⁷⁰

Njemački jezik svoju popularnost može, kao i turski, pripisati i serijama i televiziji. Devedesetih godina prošlog stoljeća u Hrvatskoj je često bila gledana satelitska televizija čiji su programi tada, za razliku od danas, bili besplatni. Programi su, između ostalog, bili i na njemačkom jeziku. Njemačka je televizija bila posebno popularna među djecom koja su gledala dječje programe te su na taj način već od najranije dobi bila u kontaktu s njemačkim jezikom i usvajala ga.

2.7.2. Status turskoga jezika u Hrvatskoj

Status turskoga jezika, kao i percepcija Turaka u Hrvatskoj, mijenjala se kroz povijest. Prve kolektivne predodžbe o Turcima na području današnje Hrvatske nastale su kao posljedica susreta s Osmanlijama za vrijeme osmanskih osvajanja prostora europskog jugoistoka. S obzirom na to da je susret s Osmanlijama bio u kontekstu rata, oni bi često u tekstovima, ali i usmenoj predaji, bili prikazivani u negativnom svjetlu. Za njih su često korištene sintagme poput *ljuti neprijatelji*, *nasilni osvajači* i *opasni rušitelji civilizirane kršćanske Europe*. Nakon njihovog povlačenja s ovih prostora, zanimanje za Osmanlije i njihove „nasljednike“ Turke se smanjilo te je ostalo samo dijelom povijesti.⁷¹

Zanimanje za turski jezik postupno se vraća krajem 20. stoljeća kada započinje i podučavanje navedenog jezika u Hrvatskoj. Naime, 1994. godine turkolog i profesor Ekrem Čaušević utemeljio je studij turkologije u Zagrebu, a iste je godine upisana prva generacija studenata tog studija. Prije toga se turski jezik nije podučavao u Hrvatskoj. Studij turkologije u Zagrebu i dan danas je jedini takav studij u Hrvatskoj. Godišnje prima 30 studenata, a ta se kvota unazad nekoliko godina popuni, tako da mnogi i ne uspiju upisati studij zbog prevelikog broja zainteresiranih. Autor Marko Kapović u svom radu daje prikaz promjene broja studenata u razdoblju od akademske godine 2015/16. pa sve do 2020/21. Prema tim podacima vidljivo je da je studij turkologije jedan od 5 studija koji bilježe porast broja studenata, a broj je porastao za 18,31% što također govori o povećanom interesu za ovaj jezik.⁷²

⁷⁰ Kapović, „Strani jezici,“ 289-305.

⁷¹ Abadžić Navaey, Azra: Predodžbe o Turcima u hrvatskoj nastavi povijesti, 2011., Prizren; 111 - 122.

⁷² Kapović, „Strani jezici,“ 304 - 305

Početak 21. stoljeća zabilježen je značajan rast popularnosti turskog jezika zbog pojave turskih serija na televizijskim programima u Hrvatskoj. Prva turska serija u Hrvatskoj emitirana je 2010. godine i dostigla je golem uspjeh. Autori Ušumović i Čaušević navode podatak kako je od početka emitiranja turskih serija na hrvatskoj televiziji 2010. pa do kraja 2013. godine emitirano dvadesetak turskih serija, a najtraženiji pojam na Google-u 2013. godine bio je „Sila“ što je bio naziv tada popularne turske serije.⁷³ Pojava turskih serija pobudila je zanimanje hrvatskih gledatelja za turski jezik, ali i kulturu zemlje u kojoj se tim jezikom govori. Kao posljedica toga, sve više ljudi želi naučiti turski jezik te se pokreću brojni tečajevi turskoga jezika u školama stranih jezika i turskim kulturnim centrima. U posljednje se vrijeme također organizira sve više događaja i radionica na kojima sudionici imaju priliku naučiti ponešto o turskome jeziku i kulturi. Primjerice, prije nekoliko godina u Srednjoj školi u Krapini, kao dio Tjedna stranih jezika, u školi su organizirane mnoge radionice, svaka posvećena određenom jeziku. Među ostalim jezicima pojavio se i turski jezik. Radionica je imala velik odaziv i nekolicina je učenika na toj radionici pokazala kako je i samim gledanjem serija već raspolagala osnovnim vokabularom turskog jezika. Nadalje, Klub studenata turkologije u Zagrebu je organizirao besplatan online tečaj turskog jezika. Zainteresiranost je bila velika te su na tečaju sudjelovale i osobe iz drugih zemalja, a ne samo Hrvatske, a ukupno je sudjelovalo preko 200 polaznika.

Posljednjih nekoliko godina zabilježen je i porast turskih gospodarstvenika u Hrvatskoj koji traže prevoditelje za turski jezik što također utječe na veći interes za učenje tog jezika, ali i na veći broj radnih mjesta za studente turkologije. Koliko su prevoditelji traženi, pokazuje i činjenica da mnogi studenti za vrijeme studiranja rade kao prevoditelji ili se pak zaposle u turskim tvrtkama koje se nalaze i djeluju u Hrvatskoj te si na taj način neki osiguraju i stalan posao još prije završetka studija.

U posljednje vrijeme raste i zanimanje za tursku kuhinju pa je tako ove (2023.) godine objavljena i prva turska kuharica na hrvatskome jeziku pod nazivom „Turski recepti za hrvatske kuhar(ic)e“ autorice Franke Miriam Brueckler.⁷⁴

Da su turski jezik i kultura sve popularniji na ovim prostorima govori i činjenica da je zabilježen sve veći interes za tursku književnost te porast prijevoda turske književnosti na hrvatski jezik. Naime, Ušumović i Čaušević navode kako je u razdoblju od 1945. pa sve do kraja 60-ih godina zabilježeno tek nekoliko prijevoda turske književnosti koji su uključivali šest romana te

⁷³ Prema Neven Ušumović i Ekrem Čaušević, „Turska književnost u hrvatskim prijevodima (1990.-2013.).“ *Književna smotra: časopis za svjetsku književnost*, God. 46 (2014), 95.

⁷⁴ kuharica sadrži 82 slana recepta iz različitih turskih provincija i krajeva.

nekoliko kratkih priča i pjesama. U razdoblju nakon toga uslijedilo je zatišje te interes za tursku književnost zamire, da bi ponovno oživjela 2001. godine, od kada se počinju sve više objavljivati prijevodi djela turskih autora, posebice nobelovca Orhana Pamuka, što je dodatno utjecalo na pozitivnu percepciju turskog jezika i kulture u Hrvatskoj.^{75 76}

Iz svih navedenih razloga turski jezik, iako nikad nije bio službeni jezik na prostorima Hrvatske te iako se počeo podučavati tek 1994. godine, danas zauzima mjesto među jezicima za koje u Hrvatskoj postoji najveće zanimanje. Jezik za koji se nekad tek znalo da postoji i koji je u prošlosti imao negativnu konotaciju, kao i kultura i narod koji govori tim jezikom, danas se gleda na potpuno drugačiji način te broji sve više govornika u Hrvatskoj.

Može se reći kako i njemački i turski jezik danas uživaju status popularnih jezika u Hrvatskoj. Također, oba su, zbog germanizama i turcizama na našim prostorima, prisutna u velikoj mjeri te su samim time i bliži govornicima hrvatskog jezika od nekih drugih jezika. Njemački jezik ima dugotrajniju prisutnost i povijest u Hrvatskoj, posebice kada je u pitanju obrazovanje i podučavanje jezika, a uz to Njemačka se u Hrvatskoj smatra gospodarskom silom te slovi za uređenu zemlju u kojoj su prilike po život bolje te se mnogi Hrvati upravo iz tog razloga odlučuju na preseljenje ili zaposlenje u toj zemlji. Turski jezik veću popularnost stječe krajem 20. i početkom 21. stoljeća kada je pokrenut studij turkologije i kada raste popularnost turskih serija i turske književnosti na prostorima Hrvatske. Unatoč stabilnoj popularnosti njemačkog jezika, primjećuje se smanjena popularnost učenja u redovnom školovanju, ali isto tako i rast popularnosti učenja njemačkog jezika u školama stranih jezika. S druge strane, interes za turski jezik, kulturu i književnost bilježi konstantan porast, a turski jezik postaje sve traženiji i zbog ekonomske suradnje i potrebe za prevoditeljima. Ova usporedba ukazuje na dinamiku jezičnog i kulturnog utjecaja medijske kulture na obrazovanje i opću percepciju jezika u društvu. Vidljivo je također da uz medije, velik utjecaj imaju i gospodarski faktori. I Savezna Republika Njemačka i Republika Türkiye u Hrvatskoj se, ali i šire, smatraju gospodarskim silama, a raste i broj njemačkih i turskih tvrtki na području Hrvatske.

Uzimajući u obzir navedene sličnosti i razlike između ova dva jezika, provedeno je istraživanje među studentima kako bi se utvrdilo postoje li isto tako sličnosti i razlike u motivaciji za njihovo učenje. Sljedeće poglavlje donosi pregled istraživanja i rezultata koji su njime dobiveni.

⁷⁵ Ušumović, Čaušević, „Turska književnost,“ 93-98.

⁷⁶ I na primjeru književnosti moguće je ponovno vidjeti koliko velik utjecaj imaju serije. Naime, na sajmu knjiga Interliber u Zagrebu 2022. godine, knjiga Ahmeda Hamdija Tanpınara *Madona u krznenom kaputu* rasprodana je upravo iz razloga što su je čitali glavni likovi tada popularne turske serije *Sen çal kapımı* 'Miriše na ljubav'.

3. ISTRAŽIVANJE „Razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika studenata germanistike i turkologije“

3.1. Problem i cilj istraživanja

Cilj i svrha ovog istraživanja je odgovoriti na pitanje što je studente motiviralo za učenje njemačkoga, odnosno turskoga jezika te istražiti razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika među studentima germanistike i turkologije. Istraživanje je odobrilo Etičko povjerenstvo za znanstveno-istraživački rad Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (v. Prilog 1.).

Istraživačka pitanja na koja se teži dobiti odgovor su sljedeća:

1. Koji tip motivacije (uporabno-komunikacijski, afektivni, integrativni) za učenje turskog, a koji za učenje njemačkog jezika prevladava kod većine studenata turkologije odnosno germanistike?
2. Koja je glavna razlika u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranih jezika studenata germanistike i turkologije?
3. Postoji li razlika u interesu sudionika za turski, odnosno njemački jezik prije i nakon prve godine studija?

3.2. Sudionici u istraživanju

Sudionici u istraživanju bili su studenti i studentice 1. godine preddiplomskog studija germanistike i turkologije (uzorak od ukupno 48 studenta i studentica, od kojih 31 student i studentica germanistike i 17 studentica turkologije). Sudionicima je podijeljen obrazac za davanje suglasnosti, potpisivanjem kojega su potvrdili da pristaju sudjelovati u istraživanju (v. Prilog 2). Nakon što su potpisali suglasnost, sudionicima je podijeljen upitnik (v. Prilog 3 i Prilog 4).

3.3. Mjerni instrumenti

U sklopu istraživanja na uzorku od 48 sudionika proveden je upitnik s tvrdnjama za koje su sudionici procijenili u kolikoj se mjeri odnose na njih, odnosno koliko se s njima slažu. Na samom početku upitnika nalazila su se demografska pitanja. Od sudionika su se tražili podaci o njihovom spolu, dobi, studijskim grupama, o njihovom interesu za određeni jezik prije početka studiranja i nakon 1. godine studija. S obzirom na to da za upis studija turkologije nije potrebno predznanje, u tom je upitniku postavljeno pitanje *Jeste li znali turski jezik prije početka studiranja?*. Nakon ovih pitanja slijedio je niz od 30 tvrdnji koje se odnose na motivaciju za učenje jezika. Uz tvrdnje se nalazila Likertova skala. Raspon skale je od 1 do 5

pri čemu 1 označava da se sudionik uopće ne slaže, a 5 da se sudionik u potpunosti slaže s tvrdnjom. Na kraju ankete nalazilo se i pitanje otvorenog tipa u kojem su sudionici mogli navesti razloge zbog kojih su upisali studij ili će ga nastaviti, a da ih nisu pronašli među navedenim tvrdnjama. Kao temelj za sastavljanje upitnika korištena su već prethodno provedena istraživanja koja su se bavila motivacijom za učenje stranih jezika, a glavni izvor i primjer je istraživanje koje je provela autorica Jelena Mihaljević Djigunović u radu *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika* i njezina tipizacija motivacije (uporabno-komunikacijski, afektivni, integrativni tip). Upitnik Mihaljević Djigunović objavljen je u knjizi *Uloga afektivnih faktora u učenju stranih jezika* na str. 98-100. Upitnik je validiran, a cijeli proces konstrukcije upitnika opisan je od 83. do 98. stranice. S obzirom na to da se istraživanje u sklopu ovog diplomskog rada nije bavilo proučavanjem utjecaja nastavnika, nastavnog procesa, radne atmosfere te metoda kojima se nastavnici koriste na nastavi, čestice koje su se odnosile na te aspekte nisu se uzele u obzir.

3.4. Postupak prikupljanja podataka

Podatke je prikupljala autorica ovog diplomskog rada koja je, uz pomoć mentorica, analizirala prikupljene podatke. Podaci su se prikupljali na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u svibnju/lipnju 2023. godine na grupnoj razini (jednu grupu činili su studenti i studentice germanistike, a drugu studenti i studentice turkologije).

3.5. Način obrade podataka

Prikupljeni podaci obrađeni su računalnim programom IBM SPSS Statistics. Podaci su uneseni u program te je program izračunao aritmetičku sredinu, standardnu devijaciju i relativne frekvencije.

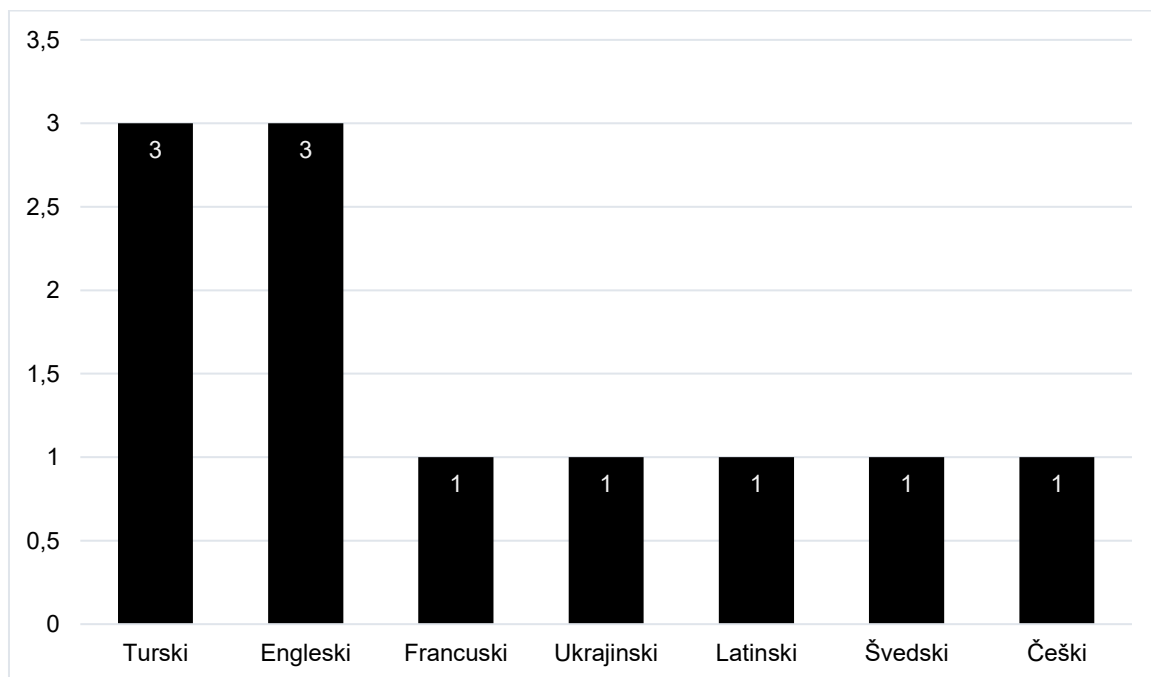
3.6. Analiza upitnika „Motivacija za učenje njemačkoga jezika kao stranoga jezika studenata germanistike“

3.6.1. Analiza demografskih podataka sudionika istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 26 studentica (N=26) i 5 studenata (N=5) prve godine prijediplomskog studija germanistike u dobi od 19 do 24 godine. Prosječna dob sudionika u istraživanju je 19 godina.

Sudionici su u upitnicima naveli i svoje studijske grupe. Od 31 sudionika, njih jedanaest (N=11) studira još jedan jezik (češki, turski, engleski, francuski, švedski, latinski, ukrajinski) uz

germanistiku, od kojih najviše studira turski (N=3) i engleski (N=3) jezik, kao što je vidljivo iz Grafa 1. Troje sudionika (N=3) studira povijest, po dvoje (N=2) studira pedagogiju, komparativnu književnost, kroatistiku, informacijske znanosti, etnologiju i kulturnu antropologiju, a po jedan (N=1) lingvistiku, filozofiju, fonetiku, povijest umjetnosti, sociologiju te komparativnu književnost. Jedan sudionik istraživanja nije naveo svoju drugu studijsku grupu.



Graf 1. Sudionici i strani jezici koje studiraju uz njemački

Na pitanje *Koliki je bio Vaš interes za učenje njemačkoga jezika prije početka studiranja?* sudionici istraživanja su odgovarali birajući ocjenu na skali od jedan do deset. Prosječni interes sudionika za učenje njemačkoga jezika prije početka studiranja bio je 7,94, dok je prosječni interes za učenje njemačkoga jezika na kraju prve godine studija 7,77 što pokazuje kako se interes studenata za učenje ovog jezika neznatno smanjio tijekom prve godine studija. Od ukupnog broja sudionika, njih pet (N=5) je svoj interes prije početka studiranja, kao i sada, ocijenilo ocjenom 10. Interes osmero sudionika (N=8) se povećao tijekom prve godine studija. Interes jedanaestero sudionika (N=11) se smanjio tijekom prve godine studija, kao što prikazuje Tablica 1.

Tablica 1. Interes sudionika za učenje njemačkoga jezika prije početka studiranja i na kraju prve godine studija

| Sudionik/ca | Interes prije | Interes na kraju 1. god. studija |
|--------------------|----------------------|---|
| SNJ1 | 6 | 8 |
| SNJ2 | 7 | 5 |
| SNJ3 | 10 | 7 |
| SNJ4 | 8 | 6 |
| SNJ5 | 8 | 7 |
| SNJ6 | 10 | 9 |
| SNJ7 | 10 | 10 |
| SNJ8 | 6 | 5 |
| SNJ9 | 4 | 6 |
| SNJ10 | 10 | 10 |
| SNJ11 | 7 | 9 |
| SNJ12 | 8 | 8 |
| SNJ13 | 10 | 10 |
| SNJ14 | 9 | 9 |
| SNJ15 | 7 | 6 |
| SNJ16 | 9 | 9 |
| SNJ17 | 9 | 7 |
| SNJ18 | 7 | 9 |
| SNJ19 | 9 | 9 |
| SNJ20 | 8 | 6 |
| SNJ21 | 10 | 10 |
| SNJ22 | 8 | 9 |
| SNJ23 | 10 | 8 |
| SNJ24 | 10 | 10 |
| SNJ25 | 8 | 7 |
| SNJ26 | 6 | 7 |
| SNJ27 | 9 | 10 |
| SNJ28 | 1 | 1 |
| SNJ29 | 8 | 9 |
| SNJ30 | 7 | 9 |
| SNJ31 | 7 | 6 |

3.6.2. Analiza tvrdnji o motivaciji za učenje njemačkog jezika

Nakon pitanja koja su se odnosila na demografske podatke o sudionicima istraživanja slijedio je niz od 30 nasumično poredanih tvrdnji koje su sudionici ocijenili na skali od 1 do 5, a kategorije, odnosno tipovi motivacije koji su se ispitivali pomoću navedenih tvrdnji su uporabno-komunikacijski, afektivni i integrativni tip motivacije. Tablica 2. prikazuje tvrdnje vezane za uporabno-komunikacijski, Tablica 3. za afektivni, a Tablica 4. za integrativni tip

motivacije. Dvije tvrdnje nije bilo moguće svrstati u neku od navedenih kategorija pa je iz tog razloga uvedena četvrta skupina prikazana u Tablici 5. Tvrdnje o motivaciji vezanoj uz očekivanja i odobravanje okoline.

Tablica 2. Tvrdnje o uporabno-komunikacijskom tipu motivacije

| Njemački jezik mi omogućava da komuniciram s mnogo stranaca. | | | | | | |
|--|------------------------|---|----------------------|-----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=14) | 5 – u potpunosti se slažem (N=15) | Aritmetička sredina: 4,42 | Standardna devijacija: 0,620 |
| 0 % | 0 % | 6,45 % | 45,16 % | 48,39 % | | |
| Njemački će mi pomoći u daljnjem školovanju. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=1) | 4 – slažem se (N=8) | 5 – u potpunosti se slažem (N=22) | Aritmetička sredina: 4,68 | Standardna devijacija: 0,541 |
| 0 % | 0 % | 3,22 % | 25,81 % | 70,97 % | | |
| Poznavanje njemačkog jezika olakšat će mi pronalazak posla ili pomoći u budućem zanimanju. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=7) | 5 – u potpunosti se slažem (N=24) | Aritmetička sredina: 4,77 | Standardna devijacija: 0,425 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 22,58 % | 77,42 % | | |
| Njemački mi koristi u svakodnevnom životu za razumijevanje glazbe, filmova i sl. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=11) | 4 – slažem se (N=9) | 5 – u potpunosti se slažem (N=11) | Aritmetička sredina: 4,00 | Standardna devijacija: 0,856 |
| 0 % | 0 % | 35,48 % | 29,03 % | 35,48 % | | |
| Želim jednog dana posjetiti svoje rođake/prijatelje u Njemačkoj/Austriji, a poznavanje njemačkog jezika omogućuje mi da se lakše snalazim prilikom posjeta zemlji tog govornog područja. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=2) | 2 – ne slažem se (N=4) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=7) | 5 – u potpunosti se slažem (N=15) | Aritmetička sredina: 3,94 | Standardna devijacija: 1,315 |
| 6,45 % | 12,90 % | 9,68 % | 22,58 % | 48,39 % | | |
| Zahvaljujući znanju njemačkog jezika mogu putovati po cijelom svijetu. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=5) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=13) | 4 – slažem se (N=8) | 5 – u potpunosti se slažem (N=4) | Aritmetička sredina: 3,29 | Standardna devijacija: 1,006 |
| 3,22 % | 16,13 % | 41,93 % | 25,80 % | 12,90 % | | |
| Poznavanjem njemačkog jezika mogao/la bih čitati književna djela u originalu. | | | | | | |

| | | | | | | |
|---|------------------------|--|----------------------|-----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=7) | 5 – u potpunosti se slažem (N=21) | Aritmetička sredina: 4,52 | Standardna devijacija: 0,890 |
| 3,22 % | 0 % | 6,45 % | 22,58 % | 67,74 % | | |
| Njemački jezik mi katkad koristi da prevedem upute na stranim uređajima. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=2) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=4) | 4 – slažem se (N=3) | 5 – u potpunosti se slažem (N=22) | Aritmetička sredina: 4,45 | Standardna devijacija: 0,961 |
| 0 % | 6,45 % | 12,90 % | 9,68 % | 70,97 % | | |
| Poznavanje njemačkog jezika omogućuje mi da prilikom putovanja razumijem i komuniciram s ljudima koje susrećem. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=14) | 5 – u potpunosti se slažem (N=14) | Aritmetička sredina: 4,32 | Standardna devijacija: 0,748 |
| 0 % | 3,22 % | 6,45 % | 45,16 % | 45,16 % | | |
| Poznavanjem njemačkog jezika mogu proširiti svoje kulturne horizonte. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=11) | 5 – u potpunosti se slažem (N=18) | Aritmetička sredina: 4,52 | Standardna devijacija: 0,626 |
| 0 % | 0 % | 6,45 % | 35,48 % | 58,06 % | | |
| Učenje njemačkog jezika omogućit će mi bolju karijeru/višu cijenu na tržištu rada. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=1) | 4 – slažem se (N=6) | 5 – u potpunosti se slažem (N=24) | Aritmetička sredina: 4,74 | Standardna devijacija: 0,514 |
| 0 % | 0 % | 3,22 % | 19,35 % | 77,42 % | | |
| Učenje njemačkog jezika omogućit će mi nova poznanstva. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=13) | 5 – u potpunosti se slažem (N=16) | Aritmetička sredina: 4,45 | Standardna devijacija: 0,624 |
| 0 % | 0 % | 6,45 % | 41,93 % | 51,61 % | | |
| Učenjem njemačkog jezika lakše ću doći do literature s područja koja me zanimaju. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=2) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=4) | 4 – slažem se (N=13) | 5 – u potpunosti se slažem (N=11) | Aritmetička sredina: 4,00 | Standardna devijacija: 1,033 |
| 3,22 % | 6,45 % | 12,90 % | 41,93 % | 35,48 % | | |

S tvrdnjom *Njemački jezik mi omogućava da komuniciram s mnogo stranaca*, slažu se gotovo svi sudionici – njih 93,55% ocijenilo je ovu tvrdnju ocjenama 4 i 5 na Likertovoj skali, a isto su tako i mišljenja da će im njemački jezik pomoći u daljnjem školovanju, s čime se složilo 96,78% sudionika. Svi sudionici istraživanja kao motivaciju za učenje njemačkog jezika navode da će im poznavanje njemačkog jezika olakšati pronalazak posla ili im pomoći u budućem zanimanju. Nešto više od polovice sudionika kao motivaciju za učenje njemačkog jezika navelo je uporabu njemačkog u svakodnevnom životu za razumijevanje glazbe, filmova i slično. Kod tvrdnje *Želim jednog dana posjetiti svoje rođake/prijatelje u Njemačkoj/Austriji, a poznavanje njemačkog jezika omogućuje mi da se lakše snalazim prilikom posjeta zemlji tog govornog područja*, ocjenjivanje je nešto drugačije, no i dalje se velik postotak sudionika (u potpunosti) slaže s tvrdnjom (ukupno 70,97%). Nešto manje od 20% sudionika (uopće) se ne slaže s ovom tvrdnjom. Tvrdnju *Zahvaljujući znanju njemačkog jezika mogu putovati po cijelom svijetu*, nešto manje od 40% sudionika ocijenilo ocjenama 4 i 5, većina njih tvrdnju je ocijenila ocjenom 3, dok je 19,35% sudionika izjavilo kako se ne slaže s navedenom tvrdnjom. Gotovo svi sudionici (90,32%) motivirani su i mišljenjem da bi poznavanjem njemačkog jezika mogli čitati književna djela u originalu. Tek je jedan sudionik izjavio kako se ne slaže s tom tvrdnjom. S tvrdnjom *Njemački jezik mi katkad koristi da prevedem upute na stranim uređajima*, slaže se otprilike 80% sudionika. Tvrdnju *Poznavanje njemačkog jezika omogućuje mi da prilikom putovanja razumijem i komuniciram s ljudima koje susrećem*, ocijenilo je nešto više od 90% sudionika ocjenama 4 i 5, a samo je jedna osoba izjavila kako se ne slaže s ovom tvrdnjom. Preko 90% sudionika istraživanja za učenje njemačkog jezika odlučilo se jer smatra da poznavanjem njemačkog jezika mogu proširiti svoje kulturne horizonte i steći nova poznanstva te da će im učenje ovog stranog jezika omogućiti bolju karijeru, odnosno višu cijenu na tržištu rada. S tvrdnjom *Učenjem njemačkog jezika lakše ću doći do literature s područja koja me zanimaju*, ne slaže se troje (N=3) sudionika, no nešto više od polovice njih (N=17) složilo se da je ovo bila motivacija za učenje njemačkog jezika.

Tablica 3. Tvrdnje o afektivnom tipu motivacije

| Njemački je vrlo zanimljiv jezik. | | | | | | |
|--|------------------------|--|----------------------|-----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=11) | 5 – u potpunosti se slažem (N=17) | Aritmetička sredina: 4,45 | Standardna devijacija: 0,675 |
| 0 % | 0 % | 9,68 % | 35,48 % | 54,84 % | | |
| Njemački jezik zvuči lijepo i melodiozno. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=8) | 4 – slažem se (N=10) | 5 – u potpunosti se slažem (N=10) | Aritmetička sredina: 3,87 | Standardna devijacija: 0,991 |
| 0 % | 9,68 % | 25,81 % | 32,26 % | 32,26 % | | |
| Volim izgovarati njemačke riječi. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=11) | 5 – u potpunosti se slažem (N=18) | Aritmetička sredina: 4,52 | Standardna devijacija: 0,626 |
| 0 % | 0 % | 6,45 % | 35,48 % | 58,06 % | | |
| Sviđaju mi se njemačke riječi. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=6) | 4 – slažem se (N=13) | 5 – u potpunosti se slažem (N=12) | Aritmetička sredina: 4,19 | Standardna devijacija: 0,749 |
| 0 % | 0 % | 19,35 % | 41,93 % | 38,71 % | | |
| Njemački jezik je egzotičan/atraktivan jezik. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=7) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=6) | 4 – slažem se (N=10) | 5 – u potpunosti se slažem (N=7) | Aritmetička sredina: 3,48 | Standardna devijacija: 1,180 |
| 3,22 % | 22,58 % | 19,35 % | 32,26 % | 22,58 % | | |
| Volim strane jezike i želio/željela sam naučiti jedan novi jezik. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=4) | 5 – u potpunosti se slažem (N=23) | Aritmetička sredina: 4,52 | Standardna devijacija: 0,996 |
| 3,22 % | 3,22 % | 6,45 % | 12,90 % | 74,19 % | | |
| Njemački jezik je drugačiji od ostalih jezika koje poznajem pa mi učenje njemačkog predstavlja izazov. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=5) | 2 – ne slažem se (N=4) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=4) | 4 – slažem se (N=10) | 5 – u potpunosti se slažem (N=8) | Aritmetička sredina: 3,39 | Standardna devijacija: 1,430 |
| 16,13 % | 12,90 % | 12,90 % | 32,26 % | 25,81 % | | |

| Učenjem nekog jezika učimo i o kulturi i povijesti neke zemlje, a mene zanima kultura i povijest Njemačke/Austrije. | | | | | | |
|---|------------------------|--|---------------------|-----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=3) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=7) | 4 – slažem se (N=9) | 5 – u potpunosti se slažem (N=9) | Aritmetička sredina: 3,58 | Standardna devijacija: 1,285 |
| 9,68 % | 9,68 % | 22,58 % | 29,03 % | 29,03 % | | |
| Odlučio/la sam učiti njemački jer me zanima taj jezik. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=2) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=6) | 5 – u potpunosti se slažem (N=21) | Aritmetička sredina: 4,48 | Standardna devijacija: 0,890 |
| 0 % | 6,45 % | 6,45 % | 19,35 % | 67,74 % | | |

Sudionici su izjavili kako su bili motivirani za učenje njemačkog jezika jer smatraju da je njemački jezik vrlo zanimljiv, da im se sviđaju njemačke riječi i vole ih izgovarati. No, s tvrdnjom da njemački jezik zvuči lijepo i melodiozno neki se sudionici nisu složili. Preko 80% sudionika također je izjavilo kako vole strane jezike te je želja za učenjem jednog novog jezika bila motivacija za odabir njemačkog, s druge strane nešto više od 5% sudionika nije se složilo s ovom tvrdnjom. Da je njemački jezik drugačiji od ostalih koje poznaju te im učenje njemačkog jezika predstavlja izazov, izjavilo je preko 50% sudionika, no otprilike 30% njih ne dijeli isto mišljenje. S tvrdnjom *Učenjem nekog jezika učimo i o kulturi i povijesti neke zemlje, a mene zanima kultura i povijest Njemačke/Austrije.* slaže se većina sudionika i smatra da je upravo to bila i njihova motivacija za učenje njemačkog jezika. Velika većina sudionika također je kao motivaciju za učenje njemačkog jezika navela i činjenicu da ih taj jezik zanima. S ovom se tvrdnjom nisu složila samo dva (N=2) sudionika.

Tablica 4. Tvrdnje o integrativnom tipu motivacije

| Želim postati sličan/slična Nijemcima/Austrijancima. | | | | | | |
|--|-------------------------|---|---------------------|----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=3) | 2 – ne slažem se (N=10) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=8) | 4 – slažem se (N=7) | 5 – u potpunosti se slažem (N=3) | Aritmetička sredina: 2,90 | Standardna devijacija: 1,165 |
| 9,68 % | 32,26 % | 25,81 % | 22,58 % | 9,68 % | | |
| Želim se vjenčati s osobom iz Njemačke/Austrije. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=8) | 2 – ne slažem se (N=7) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=16) | 4 – slažem se (N=0) | 5 – u potpunosti se slažem (N=0) | Aritmetička sredina: 2,26 | Standardna devijacija: 0,855 |
| 25,81 % | 22,58 % | 51,61 % | 0 % | 0 % | | |

| Želim naučiti njemački jezik kako bih se mogao/la jednog dana preseliti u Njemačku/Austriju. | | | | | | |
|---|------------------------|---|----------------------|-----------------------------------|------------------------------|---------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=10) | 4 – slažem se (N=2) | 5 – u potpunosti se slažem (N=2) | Aritmetička sredina: 3,18 | Standardna devijacija: 0,883 |
| 0 % | 17,65 % | 58,82 % | 11,76 % | 11,76 % | | |
| Želim naučiti njemački da bih više saznao/la o životu Nijemaca/Austrijanaca. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=5) | 2 – ne slažem se (N=8) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=8) | 4 – slažem se (N=5) | 5 – u potpunosti se slažem (N=5) | Aritmetička sredina: 2,90 | Standardna devijacija: 1,326 |
| 16,13 % | 25,81 % | 25,81 % | 16,13 % | 16,13 % | | |
| Njemački jezik nam pomaže da postanemo dio svijeta. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=10) | 4 – slažem se (N=12) | 5 – u potpunosti se slažem (N=5) | Aritmetička sredina: 3,55 | Standardna devijacija: 0,995 |
| 3,22 % | 9,68 % | 32,26 % | 38,71 % | 16,13 % | | |
| Razmišljam o mogućnosti dužeg boravka u zemlji njemačkog govornog područja (Erasmus, sudjelovanje na projektu i sl.). | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=10) | 5 – u potpunosti se slažem (N=13) | Aritmetička sredina: 4,39 | Standardna devijacija: 0,803 |
| 0 % | 3,22 % | 9,68 % | 32,26 % | 41,93 % | | |

S tvrdnjom *Želim postati sličan/slična Nijemcima/Austrijancima*. (u potpunosti) se složilo deset (N=10) sudionika, nešto više njih (N=13) izjavilo je kako to nije bila njihova motivacija za učenje njemačkog jezika, a osmero sudionika (N=8) ovu je tvrdnju ocijenilo ocjenom 3 na Likertovoj skali. Želju da se vjenčaju s osobom iz Njemačke/Austrije kao motivaciju za učenje njemačkog jezika nije naveo ni jedan sudionik (N=0). Petnaestero sudionika (N=15) ovu je tvrdnju ocijenilo ocjenama 1 i 2, dok je šesnaestero njih (N=16) izjavilo kako se s ovom tvrdnjom niti slažu niti ne slažu. Mogućnost preseljenja u Njemačku/Austriju također je ponuđen kao jedan od mogućih izvora motivacije za učenje njemačkog jezika. Nešto više od 20% sudionika razmatra tu mogućnost te je ovu tvrdnju ocijenilo ocjenama 4 i 5 na Likertovoj skali, no više od polovice sudionika neodlučno je te je tvrdnju ocijenilo ocjenom 3. Samo su tri osobe (N=3) izjavile kako se ne slažu s ovom tvrdnjom. Želja da saznaju nešto više o životu Nijemaca/Austrijanaca motivirala je 10 sudionika na učenje njemačkog jezika, a trinaestero sudionika (N=13) ovu je tvrdnju ocijenilo ocjenama 1 i 2. Da nam njemački jezik pomaže da

postanemo dio svijeta, smatra više od polovice sudionika, dok se četvero njih (N=4) ne slaže s ovom tvrdnjom. Za većinu sudionika (74,19%) motivacija za učenje njemačkog jezika bila je mogućnost boravka u zemlji njemačkog govornog područja (Erasmus, sudjelovanje na projektu i sl.). Samo je jedan sudionik izjavio kako se ova tvrdnja ne odnosi na njega.

Tablica 5. Motivacija vezana uz očekivanja i odobravanje okoline

| Studiram njemački jezik jer su moji roditelji tako htjeli. | | | | | | |
|---|------------------------|--|----------------------|----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=25) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=1) | 5 – u potpunosti se slažem (N=0) | Aritmetička sredina: 1,32 | Standardna devijacija: 0,748 |
| 80,65 % | 9,68 % | 6,45 % | 3,22 % | 0 % | | |
| Poznavanje njemačkog jezika omogućit će mi prestiž među prijateljima. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=3) | 2 – ne slažem se (N=2) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=9) | 4 – slažem se (N=10) | 5 – u potpunosti se slažem (N=7) | Aritmetička sredina: 3,52 | Standardna devijacija: 1,208 |
| 9,68 % | 6,45 % | 29,03 % | 32,26 % | 22,58 % | | |

Prva tvrdnja u Tablici 5. *Studiram njemački jezik jer su moji roditelji tako htjeli.* ne pripada niti jednoj kategoriji tipova motivacije navedenih u podjeli Mihaljević Djigunović (1998) jer podrazumijeva prisilu te stoga ne spada ni u uporabno-komunikacijski, ni u afektivni, ni u integrativni tip motivacije. Rezultati prikazuju kako velika većina sudionika (otprilike 90%) nije prisilno, odnosno prisilom svojih roditelja upisala studij germanistike, nego su samoinicijativno odlučili studirati njemački jezik. Dvoje (N=2) sudionika ocijenilo je ovu tvrdnju ocjenom 3, dok je jedan sudionik izjavio kako se slaže s ovom tvrdnjom, odnosno da je odlučio/la studirati njemački jezik jer su njegovi/njezini roditelji to željeli. Druga tvrdnja iz ove skupine bila je *Poznavanje njemačkog jezika omogućit će mi prestiž među prijateljima.* Odgovori su varirali, no ipak je više sudionika izjavilo kako se slaže s ovom tvrdnjom (17 sudionika ocijenilo je ovu tvrdnju ocjenama 4 i 5, dok je njih petero tvrdnju ocijenilo ocjenama 1 i 2).

Analizom aritmetičke sredine može se zaključiti kako kod sudionika prevladava uporabno-komunikacijski tip motivacije (najniža aritmetička sredina iznosi 3,29, a najviša 4,77 iz čega proizlazi da je najviše sudionika tvrdnje povezane s uporabno-komunikacijskim tipom motivacije ocijenilo ocjenom 4 odnosno *slažem se*). Kod tvrdnji povezanih s afektivnim tipom motivacije aritmetičke sredine su nešto niže – najniža iznosi 3,39, a najviša 4,52. Tvrdnje

povezane s integrativnim tipom motivacije ocijenjene su najnižim ocjenama – najniža aritmetička sredina iznosi 2,26, a najviša 4,39. Dakle, motivacija koja je bila najmanje prisutna pri odabiru njemačkog jezika i studija je integrativna motivacija. Također, iz Tablice 5. vidljivo je da studenti nisu prisilno upisali studij germanistike, no više od polovice njih upisalo je ovaj studij motivirano odobravanjem okoline.

3.6.3 Pitanje otvorenog tipa

Na samom kraju upitnika, sudionicima je ostavljena mogućnost da sami navedu razlog zbog kojeg su upisali germanistiku ili zbog kojeg će nastaviti studij germanistike, ukoliko on postoji, a nisu ga pronašli među prethodno navedenim tvrdnjama.

Od ukupno 31 sudionika, njih troje (N=3) je navelo i dodatne razloge. Dvoje sudionika (N=2) navelo je kako im njemački jezik „dobro ide“. SNJ3 napisao je sljedeće: „Od malena sam prilično dobro govorio njemački jezik, jedan razlog zašto sam ovdje je jer sam mislio da će biti lagano (nije).“ dok je SNJ29 izjavio: „Jednostavno volim jezik i dobro mi ide. Uživam u njemačkom – i oduvijek sam htjela studirati njemački.“ SNJ24 napisao je kako želi usavršiti svoje znanje te spomenuo svoje planove za budućnost vezane za studij germanistike: „Želim usavršiti svoje znanje njemačkog i želim biti profesorica ili osnovati svoju školu stranih jezika.“ Kod SNJ29 vidljiv je utjecaj pojma o sebi odnosno samopercepcije sudionika. Naime sudionik je imao dobru samopercepciju na temelju ranijih iskustava vezanih uz učenje njemačkoga jezika i zbog toga je smatrao kako će mu studij germanistike biti lagan.

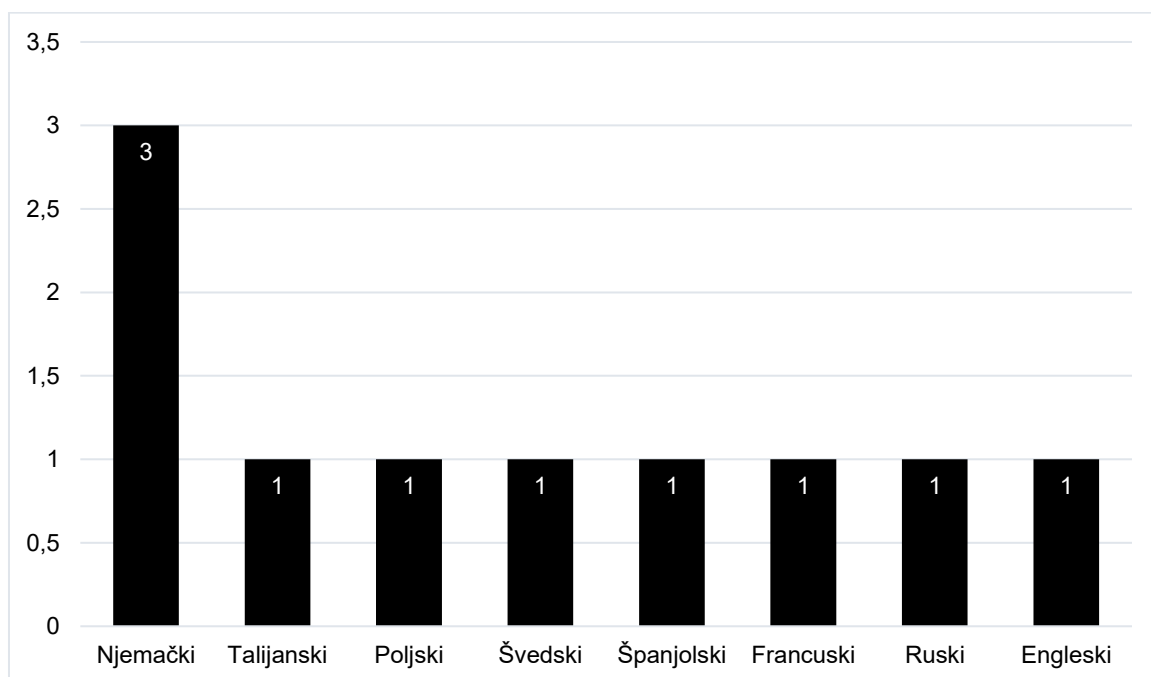
3.7. Analiza upitnika „Motivacija za učenje turskoga jezika kao stranoga jezika studenata turkologije“

3.7.1. Analiza demografskih podataka sudionika istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 17 studentica prve godine preddiplomskog studija turkologije u dobi od 19 do 24 godine, a muških sudionika nije bilo. Prosječna dob sudionica u istraživanju je 19 godina.

Sudionice su u upitnicima navele i studijske grupe – njih jedanaest (N=11) uz turski jezik studira još jedan strani jezik, što prikazuje i Graf 2. Najčešća kombinacija je upravo s njemačkim jezikom – turkologiju i germanistiku studiraju tri (N=3) od ukupno 17 sudionica. Uz njemački, sudionice studiraju i poljski (N=1), švedski (N=1), talijanski (N=2), španjolski, francuski (N=1), ruski (N=1) i engleski (N=1) jezik, a jedna sudionica (N=1) studira kroatistiku

u kombinaciji s turkologijom. Preostale sudionice studiraju fonetiku (N=3), sociologiju (N=1) i informacijske znanosti (N=1).



Graf 2. Sudionice i strani jezici koje studiraju uz turski

Na pitanje *Koliki je bio Vaš interes za učenje turskoga jezika prije početka studiranja?* sudionice istraživanja su odgovarale birajući ocjenu na skali od jedan do deset. Prosječni interes sudionica za učenje turskoga jezika prije početka studiranja bio je 9,29, dok je prosječni interes za učenje turskoga jezika na kraju prve godine studija 9,00 što pokazuje kako se interes studentica za učenje ovog jezika neznatno smanjio tijekom prve godine studiranja. Od ukupnog broja sudionica, njih deset (N=10) je svoj interes prije početka studiranja, kao i nakon prve godine studija, ocijenilo ocjenom 10. Interes dviju sudionica (N=2) se povećao tijekom prve godine studija – jedna sudionica interes prije ocijenila je ocjenom 8, a nakon prve godine studija ocjenom 10, dok je druga interes prije početka studiranja ocijenila ocjenom 7, a nakon prve godine studija ocjenom 9. Interes četiriju sudionica (N=4) se smanjio tijekom prve godine studija.

Tablica 6. Interes sudionica za učenje turskog jezika prije početka studiranja i na kraju prve godine studija

| Sudionik/ca | Interes prije | Interes na kraju 1. god. studija |
|--------------------|----------------------|---|
| ST1 | 10 | 10 |
| ST2 | 10 | 10 |
| ST3 | 10 | 10 |
| ST4 | 10 | 10 |
| ST5 | 8 | 10 |
| ST6 | 10 | 8 |
| ST7 | 9 | 6 |
| ST8 | 7 | 9 |
| ST9 | 10 | 10 |
| ST10 | 10 | 10 |
| ST11 | 10 | 10 |
| ST12 | 7 | 6 |
| ST13 | 9 | 6 |
| ST14 | 10 | 10 |
| ST15 | 10 | 10 |
| ST16 | 8 | 8 |
| ST17 | 10 | 10 |

Kao posljednje pitanje u prvom dijelu upitnika postavljeno je pitanje vezano za predznanje sudionica, a ono je glasilo *Jeste li znali turski jezik prije početka studiranja?*. Sudionice su mogle odgovoriti odabirući jedan od tri ponuđena odgovora: *Da*, *Ne* i *Znao/la sam osnove*. Iz istraživanja proizlazi kako je većina sudionica, njih deset (N=10), znala osnove turskog jezika prije početka studiranja. Samo je jedna sudionica (N=1) u istraživanju odgovorila odabravši odgovor *Da*, a njih šest (N=6) izjavilo je kako nisu znale spomenuti jezik prije početka studiranja, kao što prikazuje Graf 3.



Graf 3. Sudionice u istraživanju „Motivacija za učenje turskoga kao stranoga jezika studenata turkologije“ i njihovo predznanje iz turskoga jezika

3.7.2. Analiza tvrdnji o motivaciji za učenje turskog jezika

Nakon gore navedenih pitanja slijedio je niz od 30 nasumično poredanih tvrdnji koje su sudionice ocijenile na skali od 1 do 5, a kategorije, odnosno tipovi motivacije koji su se ispitivali pomoću navedenih tvrdnji su uporabno-komunikacijski, afektivni i integrativni tip motivacije. Tablica 7. prikazuje tvrdnje vezane za uporabno-komunikacijski, Tablica 8. za afektivni, a Tablica 9. za integrativni tip motivacije. Tvrdnje *Studiram turski jezik jer su moji roditelji tako htjeli.* i *Poznavanje turskog jezika omogućit će mi prestiž među prijateljima.* nije bilo moguće svrstati ni u jednu od tablica pa su one prikazane zasebno u Tablici 10. Tvrdnje o motivaciji vezanoj uz očekivanja i odobravanje okoline.

Tablica 7. Tvrdnje o uporabno-komunikacijskom tipu motivacije

| Turski jezik mi omogućava da komuniciram s mnogo stranaca. | | | | | | |
|--|------------------------|--|----------------------|----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=4) | 4 – slažem se (N=10) | 5 – u potpunosti se slažem (N=1) | Aritmetička sredina: 3,53 | Standardna devijacija: 0,943 |
| 5,88 % | 5,88 % | 23,53 % | 58,82 % | 5,88 % | | |
| Turski će mi pomoći u daljnjem školovanju. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=8) | 5 – u potpunosti se slažem (N=7) | Aritmetička sredina: 4,29 | Standardna devijacija: 0,686 |
| 0% | 0% | 11,76 % | 47,06% | 41,18 % | | |
| Poznavanje turskog jezika olakšat će mi pronalazak posla ili pomoći u budućem zanimanju. | | | | | | |

| | | | | | | |
|---|------------------------|---|---------------------|----------------------------------|------------------------------|---------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=4) | 4 – slažem se (N=6) | 5 – u potpunosti se slažem (N=7) | Aritmetička sredina: 4,18 | Standardna devijacija: 0,809 |
| 0% | 0% | 23,53% | 35,29% | 41,18% | | |
| Turski mi koristi u svakodnevnom životu za razumijevanje glazbe, filmova i sl. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=1) | 4 – slažem se (N=6) | 5 – u potpunosti se slažem (N=9) | Aritmetička sredina: 4,35 | Standardna devijacija: 0,862 |
| 0 % | 5,88 % | 5,88 % | 35,29 % | 52,94 % | | |
| Želim jednog dana posjetiti svoje rođake/prijatelje u Turskoj, a poznavanje turskog jezika omogućuje mi da se lakše snalazim prilikom posjeta zemlji tog govornog područja. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=3) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=3) | 5 – u potpunosti se slažem (N=7) | Aritmetička sredina: 3,59 | Standardna devijacija: 1,543 |
| 17,65 % | 5,88 % | 17,65 % | 17,65 % | 41,18 % | | |
| Zahvaljujući znanju turskog jezika mogu putovati po cijelom svijetu. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=2) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=12) | 4 – slažem se (N=1) | 5 – u potpunosti se slažem (N=2) | Aritmetička sredina: 3,18 | Standardna devijacija: 0,809 |
| 0 % | 11,76 % | 70,59 % | 5,88 % | 11,76 % | | |
| Poznavanjem turskog jezika mogao/la bih čitati književna djela u originalu. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=1) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=3) | 5 – u potpunosti se slažem (N=7) | Aritmetička sredina: 3,71 | Standardna devijacija: 1,359 |
| 5,88 % | 17,65 % | 17,65 % | 17,65 % | 41,18 % | | |
| Turski jezik mi katkad koristi da prevedem upute na stranim uređajima. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=2) | 2 – ne slažem se (N=6) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=6) | 5 – u potpunosti se slažem (N=1) | Aritmetička sredina: 2,88 | Standardna devijacija: 1,219 |
| 11,76 % | 35,29 % | 11,76 % | 35,29 % | 5,88 % | | |
| Poznavanje turskog jezika omogućuje mi da prilikom putovanja razumijem i komuniciram s ljudima koje susrećem. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=8) | 5 – u potpunosti se slažem (N=8) | Aritmetička sredina: 4,35 | Standardna devijacija: 0,786 |
| 0 % | 5,88 % | 0 % | 47,06 % | 47,06 % | | |
| Poznavanjem turskog jezika mogu proširiti svoje kulturne horizonte. | | | | | | |

| | | | | | | |
|--|------------------------|--|---------------------|-----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=4) | 5 – u potpunosti se slažem (N=13) | Aritmetička sredina: 4,76 | Standardna devijacija: 0,437 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 23,53 % | 76,47 % | | |
| Učenje turskog jezika omogućit će mi bolju karijeru/višu cijenu na tržištu rada. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=9) | 5 – u potpunosti se slažem (N=5) | Aritmetička sredina: 4,12 | Standardna devijacija: 0,697 |
| 0 % | 0 % | 17,65 % | 52,94 % | 29,41 % | | |
| Učenje turskog jezika omogućit će mi nova poznanstva. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=8) | 5 – u potpunosti se slažem (N=9) | Aritmetička sredina: 4,53 | Standardna devijacija: 0,514 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 47,06 % | 52,94 % | | |
| Učenjem turskog jezika lakše ću doći do literature s područja koja me zanimaju. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=6) | 4 – slažem se (N=6) | 5 – u potpunosti se slažem (N=2) | Aritmetička sredina: 3,41 | Standardna devijacija: 0,939 |
| 0 % | 17,65 % | 35,29 % | 35,29 % | 11,76 % | | |

S tvrdnjom *Turski jezik mi omogućava da komuniciram s mnogo stranaca*, slaže se nešto više od polovine sudionica – njih 58,82% ocijenilo je ovu tvrdnju ocjenom četiri na Likertovoj skali. Da će im turski jezik pomoći u daljnjem školovanju smatra 88,24% sudionica, tek je 11,76% njih neopredijeljeno kod ove tvrdnje. Nešto manji postotak sudionica (76,47%) smatra da će im poznavanje turskog jezika olakšati pronalazak posla ili pomoći u budućem zanimanju. Otprilike polovica sudionica (52,94%) u potpunosti se slaže sa sljedećom tvrdnjom, a to je da im turski koristi u svakodnevnom životu za razumijevanje glazbe, filmova i sl. Tek 5,88% sudionica se ne slaže s ovom tvrdnjom. Kod tvrdnje *Želim jednog dana posjetiti svoje rođake/prijatelje u Turskoj, a poznavanje turskog jezika omogućuje mi da se lakše snalazim prilikom posjeta zemlji tog govornog područja*, ocjenjivanje je nešto drugačije, no i dalje se velik postotak sudionica (u potpunosti) slaže s tvrdnjom (ukupno 58,83%). Nešto manji postotak, 23,53% sudionica, (uopće) se ne slaže s ovom tvrdnjom. Kod tvrdnje *Zahvaljujući znanju turskog jezika mogu putovati po cijelom svijetu*, je više od 70% sudionica bilo neodlučno te ju ocijenilo ocjenom 3 na Likertovoj skali odnosno navele su kako se niti slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom. Više od polovice sudionica (58,83%) motivirano je i mišljenjem da bi

poznavanjem turskog jezika mogle čitati književna djela u originalu. S tvrdnjom *Turski jezik mi katkad koristi da prevedem upute na stranim uređajima*, ne slaže se nešto manje od polovice sudionica, no otprilike 40% sudionica smatra da im turski jezik koristi pri prevođenju uputa. Gotovo se sve sudionice (94,12%) slažu s tvrdnjom *Poznavanje turskog jezika omogućuje mi da prilikom putovanja razumijem i komuniciram s ljudima koje susrećem*. Sve sudionice istraživanja smatraju da poznavanjem turskog jezika mogu proširiti svoje kulturne horizonte i steći nova poznanstva te velika većina njih smatra i da će im učenje ovog stranog jezika omogućiti bolju karijeru odnosno višu cijenu na tržištu rada. Za nešto manje od polovice sudionica učenje turskog jezika predstavlja i lakše dolaženje do literature s područja koja ih zanimaju.

Tablica 8. Tvrdnje o afektivnom tipu motivacije

| Turski je vrlo zanimljiv jezik. | | | | | | |
|---|------------------------|--|---------------------|-----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=4) | 5 – u potpunosti se slažem (N=13) | Aritmetička sredina: 4,76 | Standardna devijacija: 0,437 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 23,52 % | 76,47 % | | |
| Turski jezik zvuči lijepo i melodiozno. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=3) | 5 – u potpunosti se slažem (N=14) | Aritmetička sredina: 4,82 | Standardna devijacija: 0,393 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 17,65 % | 82,35 % | | |
| Volim izgovarati turske riječi. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=3) | 5 – u potpunosti se slažem (N=14) | Aritmetička sredina: 4,82 | Standardna devijacija: 0,393 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 17,65 % | 82,35 % | | |
| Sviđaju mi se turske riječi. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=4) | 5 – u potpunosti se slažem (N=13) | Aritmetička sredina: 4,76 | Standardna devijacija: 0,437 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 23,53 % | 76,47 % | | |
| Turski jezik je egzotičan/atraktivan jezik. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=3) | 5 – u potpunosti se slažem (N=13) | Aritmetička sredina: 4,71 | Standardna devijacija: 0,588 |
| | | | | | | |

| | | | | | | |
|--|---------------------------|---|------------------------|--------------------------------------|------------------------------|---------------------------------|
| | | slažem (N=1) | | | | |
| 0 % | 0 % | 5,88 % | 17,65 % | 76,47 % | | |
| Volim strane jezike i želio/željela sam naučiti jedan novi jezik. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=1) | 4 – slažem se (N=2) | 5 – u potpunosti se slažem (N=14) | Aritmetička sredina: 4,76 | Standardna devijacija: 0,562 |
| 0 % | 0 % | 5,88 % | 11,76 % | 82,35 % | | |
| Turski jezik je drugačiji od ostalih jezika koje poznajem pa mi učenje turskog predstavlja izazov. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=8) | 5 – u potpunosti se slažem (N=6) | Aritmetička sredina: 4,18 | Standardna devijacija: 0,728 |
| 0 % | 0 % | 17,65 % | 47,06 % | 35,29 % | | |
| Učenjem nekog jezika učimo i o kulturi i povijesti neke zemlje, a mene zanima kultura i povijest Turske. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=1) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=9) | 5 – u potpunosti se slažem (N=5) | Aritmetička sredina: 4,06 | Standardna devijacija: 0,827 |
| 0 % | 5,88 % | 11,76 % | 52,94 % | 29,41 % | | |
| Odlučio/la sam učiti turski jer me zanima taj jezik. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=0) | 4 – slažem se (N=2) | 5 – u potpunosti se slažem (N=15) | Aritmetička sredina: 4,88 | Standardna devijacija: 0,332 |
| 0 % | 0 % | 0 % | 11,76 % | 88,24 % | | |

Tvrđnje povezane s afektivnim tipom motivacije prikazuju nešto drugačije ocjenjivanje sudionica u odnosu na tvrdnje povezane s uporabno-komunikacijskim tipom motivacije. Naime, nijedna tvrdnja iz ove grupe nije ocijenjena ocjenom 1 i 2 na Likertovoj skali. Što znači da je gotovo sve sudionice uglavnom slažu s tvrdnjama iz navedene skupine tvrdnji. S tvrdnjama *Turski je vrlo zanimljiv jezik.*, *Turski jezik zvuči lijepo i melodiozno.*, *Volim izgovarati turske riječi.*, *Sviđaju mi se turske riječi.* te *Odlučio/la sam učiti turski jer me zanima taj jezik.* (u potpunosti) se slažu sve sudionice. Tek nekoliko studentica pojedine je tvrdnje ocijenilo ocjenom 3, odnosno izjavile su da se s navedenom tvrdnjom niti slažu niti ne slažu, a to su sljedeće tvrdnje: *Turski jezik je egzotičan/atraktivn jezik.*, *Volim strane jezike i*

želio/željela sam naučiti jedan novi jezik. te Turski jezik je drugačiji od ostalih jezika koje poznajem, a učenje istog mi predstavlja izazov. Većina sudionika (preko 80%) slaže se s tvrdnjom da učenjem nekog jezika paralelno učimo i o kulturi i povijesti neke zemlje te su izjavili kako je to bila njihova motivacija za učenje turskog jezika.

Ovi rezultati govore u prilog tome kako je motivacija za učenje turskog jezika afektivnog tipa što znači da su afektivno vezane za taj jezik te njihova motivacija proizlazi iz zanimanja za taj jezik, ljubavi prema njemu, mišljenja da je lijep ili slično.

Tablica 9. Tvrdnje o integrativnom tipu motivacije

| Želim postati sličan/slična Turcima. | | | | | | |
|--|------------------------|---|----------------------|----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=2) | 2 – ne slažem se (N=5) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=7) | 4 – slažem se (N=3) | 5 – u potpunosti se slažem (N=0) | Aritmetička sredina: 2,65 | Standardna devijacija: 0,931 |
| 11,76 % | 29,41 % | 41,18 % | 17,65 % | 0 % | | |
| Želim se vjenčati s osobom iz Turske. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=5) | 2 – ne slažem se (N=7) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=0) | 5 – u potpunosti se slažem (N=2) | Aritmetička sredina: 2,24 | Standardna devijacija: 1,251 |
| 29,41 % | 41,18 % | 17,65 % | 0 % | 11,76 % | | |
| Želim naučiti turski jezik kako bih se mogao/la jednog dana preseliti u Tursku. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=10) | 4 – slažem se (N=2) | 5 – u potpunosti se slažem (N=2) | Aritmetička sredina: 3,18 | Standardna devijacija: 0,883 |
| 0 % | 17,65 % | 58,82 % | 11,76 % | 11,76 % | | |
| Želim naučiti turski da bih više saznao/la o životu Turaka. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=7) | 4 – slažem se (N=4) | 5 – u potpunosti se slažem (N=6) | Aritmetička sredina: 3,94 | Standardna devijacija: 0,899 |
| 0 % | 0 % | 41,18 % | 23,53 % | 35,29 % | | |
| Turski jezik nam pomaže da postanemo dio svijeta. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=2) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=2) | 4 – slažem se (N=12) | 5 – u potpunosti se slažem (N=1) | Aritmetička sredina: 3,71 | Standardna devijacija: 0,772 |
| 0 % | 11,76 % | 11,76 % | 70,59 % | 5,88 % | | |
| Razmišljam o mogućnosti dužeg boravka u zemlji govornog područja turskog jezika (Erasmus, sudjelovanje na projektu i sl.). | | | | | | |

| | | | | | | |
|------------------------------|------------------------|--|---------------------|----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=2) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=4) | 5 – u potpunosti se slažem (N=8) | Aritmetička sredina: 4,06 | Standardna devijacija: 1,088 |
| 0 % | 11,76 % | 17,65 % | 23,53 % | 47,06 % | | |

S tvrdnjom *Želim postati sličan/slična Turcima*, složile su se samo tri (N=3) sudionice. Dvije (N=2) sudionice kao motivaciju za učenje turskog jezika navele su želju da se vjenčaju s osobom iz Turske, dok je više od polovice sudionica izjavilo kako se ta tvrdnja ne odnosi na njih. Mogućnost preseljenja u Tursku također je ponuđen kao jedan od mogućih izvora motivacije za učenje turskog jezika. Otprilike 20% sudionica razmatra tu mogućnost te je ovu tvrdnju ocijenilo ocjenama 4 i 5 na Likertovoj skali, no više od polovice sudionica neodlučno je te je tvrdnju ocijenilo ocjenom 3. Za 10 od 17 sudionica motivacija za učenje turskog jezika bila je želja da saznaju nešto više o životu Turaka. Velik postotak sudionica (u potpunosti) se slaže s tvrdnjom da nam turski jezik pomaže da postanemo dio svijeta. (76,47%). Zadnja tvrdnja iz ove skupine bila je tvrdnja *Razmišljam o mogućnosti dužeg boravka u zemlji govornog područja turskog jezika*. (Erasmus, sudjelovanje na projektu i sl.). Za 12 sudionica upravo je ovo bila motivacija za učenje turskog jezika, dok se nešto više od 10% sudionica ne slaže s ovom tvrdnjom.

Tablica 10. Tvrdnje o motivaciji vezanoj uz očekivanja i odobravanje okoline

| Studiram turski jezik jer su moji roditelji tako htjeli. | | | | | | |
|---|------------------------|--|---------------------|----------------------------------|---------------------------|------------------------------|
| 1 – uopće se ne slažem (N=14) | 2 – ne slažem se (N=0) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=3) | 4 – slažem se (N=0) | 5 – u potpunosti se slažem (N=0) | Aritmetička sredina: 1,35 | Standardna devijacija: 0,786 |
| 82,35 % | 0 % | 17,65 % | 0 % | 0 % | | |
| Poznavanje turskog jezika omogućit će mi prestiž među prijateljima. | | | | | | |
| 1 – uopće se ne slažem (N=0) | 2 – ne slažem se (N=3) | 3 – niti se slažem niti se ne slažem (N=7) | 4 – slažem se (N=4) | 5 – u potpunosti se slažem (N=3) | Aritmetička sredina: 3,41 | Standardna devijacija: 1,004 |
| 0 % | 17,65 % | 41,18 % | 23,52 % | 17,65 % | | |

Prva tvrdnja u Tablici 10. *Studiram turski jezik jer su moji roditelji tako htjeli*, podrazumijeva prisilu te iz tog razloga ne pripada ni jednoj kategoriji tipova motivacije navedenih u Mihaljević Djigunović (1998). Prema dobivenim rezultatima otprilike 80% sudionika nije prisilno, odnosno prisilom svojih roditelja upisala studij turkologije, već su samoinicijativno odlučili

studirati turski jezik. Troje (N=3) sudionika ocijenilo je ovu tvrdnju ocjenom 3. Kod tvrdnje *Poznavanje turskog jezika omogućit će mi prestiž među prijateljima*, velik broj sudionica bio je neodlučan te su tako ovu tvrdnju označile ocjenom 3 na Likertovoj skali. Otprilike 40% njih se slaže s navedenom tvrdnjom.

Analizom aritmetičke sredine može se zaključiti kako kod sudionika prevladava afektivni tip motivacije (najniža aritmetička sredina iznosi 4,06, a najviša 4,88 iz čega proizlazi da je najviše sudionika tvrdnje povezane s afektivnim tipom motivacije ocijenilo ocjenom 4 odnosno *slažem se*). Kod tvrdnji povezanih s uporabno-komunikacijskim tipom motivacije aritmetičke sredine su nešto niže – najniža iznosi 2,88, a najviša 4,76. Tvrdnje povezane s integrativnim tipom motivacije ocijenjene su najnižim ocjenama – najniža aritmetička sredina iznosi 2,24, a najviša 4,06. Dakle, motivacija koja je bila najmanje prisutna pri odabiru turskog jezika i studija je integrativna motivacija. Također, iz Tablice 10. vidljivo je da studenti nisu prisilno upisali studij turkologije, a za otprilike 40% njih je motivacija bila i odobravanje okoline.

3.7.3. Pitanje otvorenog tipa

Na samom kraju upitnika, sudionicama je ostavljena mogućnost da same navedu razlog zbog kojeg su upisale turkologiju ili zbog kojeg će nastaviti studij turkologije, ukoliko razlog postoji, a nisu ga pronašle među prethodno navedenim tvrdnjama. Od ukupno 17 sudionica, njih pet (N=5) je navelo i dodatne razloge. Četiri sudionice (N=4) su u svojim odgovorima navele turske serije kao jedan od razloga. ST14 je napisala kako je „...zavoljela jezik i kulturu gledajući serije.“, a ST13 je navela da je upisala turkologiju „Zbog serija i filmova, glazbe...“. ST18 je odlučila podijeliti svoje iskustvo koje ju je potaknulo na odluku o studiranju turskoga jezika, a njen odgovor je glasio: „Preko ljeta sam surađivala s kolegama iz Turske koji su bili jako simpatični i to me zaintrigiralo za učenje jezika.“ U ovim izjavama sudionica istraživanja vidljivo je kako su velik utjecaj na njihovu motivaciju imale upravo turske serije.

3.8. Usporedna analiza upitnika o motivaciji

Analizom tvrdnji vezanih za uporabno-komunikacijski tip motivacije dolazi se do zaključka da je ovaj tip motivacije u većoj mjeri prisutniji kod studenata germanistike. Već pri prvoj tvrdnji vidljiva je velika razlika u motivaciji studenata germanistike i turkologije. Kod studenata germanistike prevladavaju veći postoci slaganja s tvrdnjama iz ove skupine te su ih ocijenili višim ocjenama. Samo jednu tvrdnju su studenti turkologije ocijenili višim ocjenama od studenata germanistike, a to je sljedeća tvrdnja: *Poznavanjem turskog jezika mogu proširiti svoje kulturne horizonte*. Naime, s ovom su se tvrdnjom složile sve sudionice s turkologije, dok se s njome složilo nešto više od 90% sudionika s germanistike. Može se zaključiti da studenti germanistike pokazuju snažniju uporabno-komunikacijsku motivaciju za učenje njemačkog jezika u usporedbi sa studentima turkologije i njihovom motivacijom za učenje turskog jezika. To je posebno vidljivo u kontekstu komunikacije, karijere i svakodnevne upotrebe jezika.

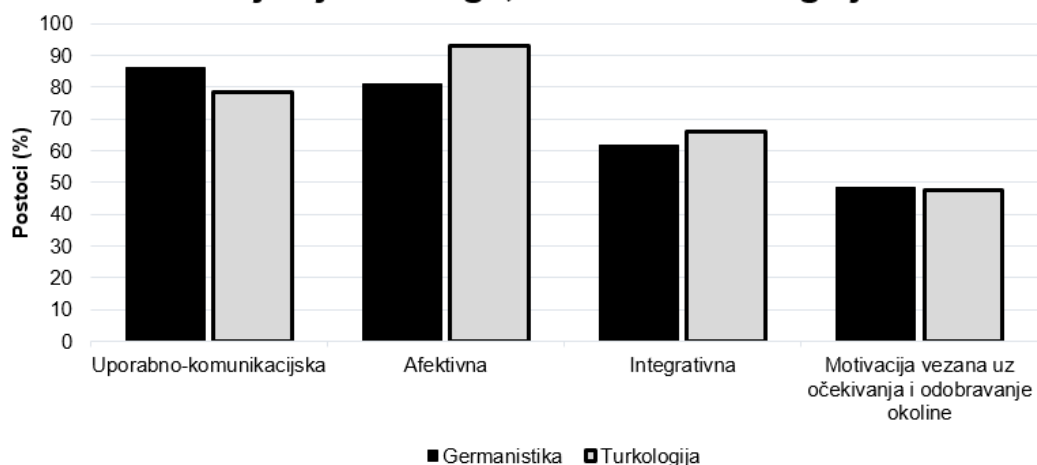
Na temelju rezultata dobivenih analizom tvrdnji vezanih uz afektivni tip motivacije vidljivo je kako je afektivni tip motivacije u puno većoj mjeri prisutan kod studentica turkologije. Naime, sve sudionice su se složile s tvrdnjama da je turski jezik zanimljiv, da zvuči lijepo i melodiozno te da im se sviđaju turske riječi i da ih vole izgovarati. Sve su sudionice također izjavile kako su bile motivirane za učenje turskog jezika jer ih taj jezik zanima. Isto tako preko 90% sudionica je izjavilo kako vole strane jezike te su bile motivirane željom da nauče jedan novi, a također i mišljenjem da je turski jezik egzotičan/atraktivan. Poveća je razlika i kod tvrdnje povezane s kulturom i poviješću neke zemlje. Naime više od 80% studentica turkologije složilo se kako je njihova motivacija bilo zanimanje za kulturu i povijest Turske, dok je zanimanje za kulturu i povijest Njemačke/Austrije bilo motivacija za nešto manje od 60% studenata germanistike. Velik broj sudionika germanistike se također slaže s navedenim tvrdnjama, ali u manjim postocima. Naime, da je njemački egzotičan/atraktivan jezik smatra samo 50-ak posto studenata, a da zvuči lijepo i melodiozno nešto više od 60%. Najviše studenata se složilo s tvrdnjama da je njemački jezik zanimljiv te da vole izgovarati njemačke riječi. Može se zaključiti da su studentice i studenti germanistike svojim ocjenama izrazili općenitu ljubav prema stranim jezicima, interes za izazove i specifične karakteristike njemačkog jezika, dok su studentice turkologije više izrazile veću afektivnu vezanost i ljubav prema turskom jeziku, pri čemu sudionice izražavaju pozitivne emocije i privlačnost prema turskom jeziku kao ključnu motivaciju za učenje.

Rezultati analize tvrdnji vezanih uz integrativni tip motivacije pokazuju da su studenti germanistike i studentice turkologije u podjednakoj mjeri integrativno motivirani. Naime, jednak postotak sudionika kao motivaciju za učenje njemačkog odnosno turskog jezika naveo je mogućnost preseljenja u Njemačku/Austriju odnosno Tursku (20-ak posto). Podjednak postotak studenata također razmatra mogućnost duljeg boravka putem Erasmus razmjene, projekata i slično (70-ak posto). Kao najveći izvor motivacije za studiranje ovih jezika studenti su naveli komunikaciju i razumijevanje drugih za vrijeme putovanja u zemlju u kojoj se govori tim jezikom. Veći postotak sudionika s germanistike kao motivaciju je naveo i želju da postanu slični Nijemcima/Austrijancima (30%), dok na turkologiji taj postotak iznosi samo otprilike 17%. S druge strane, veći postotak sudionika s turkologije želi saznati više o životu Turaka nego sudionici s germanistike o životu Nijemaca/Austrijanaca. Najslabije je ocijenjena tvrdnja da se žele vjenčati s osobom iz Njemačke/Austrije, odnosno Turske. Naime, nitko od sudionika s germanistike nije se složio s tom tvrdnjom, a na turkologiji su se s tom tvrdnjom složile samo dvije sudionice. Može se zaključiti da je manja motiviranost željom za integracijom u zajednicu, a veća mogućnosti odlaska u pojedine zemlje.

Rezultati iz četvrte skupine tipa motivacije pokazuju kako studenti ni jedan studij nisu izabrali prisilom roditelja. No nešto više od polovice studenata germanistike za taj je studij bilo motivirano odobravanjem okoline odnosno prestižem koji će steći među prijateljima, dok se na turkologiji tom tvrdnjom složilo tek 40-ak posto studentica.

Usporednom analizom svih skupina motivacije kod studenata germanistike i turkologije dolazi se do zaključka da kod studenata germanistike najviše prevladava uporabno-komunikacijski, a najmanje integrativni tip motivacije. S druge strane, kod studentica turkologije najviše prevladava afektivni tip komunikacije, a najmanje integrativni. Dakle zajednička im je niska integrativna motivacija te podjednaka motivacija vezana uz očekivanja i odobravanje okoline, a razlikuje ih visoka uporabno-komunikacijska odnosno afektivna komunikacija što je i prikazano u Grafu 4.

Motivacija studenata germanistike i turkologije za učenje njemačkoga, odnosno turskoga jezika



Graf 4. Usporedni prikaz motivacije studenata germanistike i turkologije izražene u postocima

4. ZAKLJUČAK

Motivacija za učenje nekog jezika razlikuje se od osobe do osobe kao i od jezika do jezika. Neki određene jezike žele naučiti jer im je znanje tih jezika potrebno na radnom mjestu, neki jer ih određeni jezik zanima, a neki jer imaju rodbinu ili prijatelje u zemlji govornog područja nekog jezika. Provedena su mnoga istraživanja na temu motivacije za učenje nekog stranog jezika te mnoga komparativna istraživanja, u kojima se bavilo razlikama u motivaciji za strane jezike, no među dostupnim istraživanjima provedenim na temu motivacije za učenje stranih jezika nijedno se nije bavilo usporedbom motivacije za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika. Samim time ovo istraživanje dovelo je do novih spoznaja o motivaciji za učenje tih jezika. Analiza rezultata istraživanja pokazuje kako postoje razlike između motivacije za učenje njemačkoga i turskoga jezika. Prema rezultatima je vidljivo kako su studenti germanistike pri odabiru studija bili pretežno motivirani uporabno-komunikacijskim tipom motivacije, dok su studenti turkologije pretežno motivirani afektivnim tipom motivacije. Iz toga proizlazi da su studenti germanistike primarno birali ovaj studij kako bi naučili njemački jezik i kasnije ga koristili u komunikaciji, dok su studenti turkologije odabrali studij turkologije prvenstveno jer vole taj jezik, smatraju da je lijep, atraktivan i slično. Studenti germanistike i turkologije ipak imaju nešto zajedničko, a to je niska integrativna motivacija, koja kod obje skupine prema rezultatima ispada najniža.

Analizom razlika i sličnosti u motivaciji studenata tih dvaju studija te dobivenim rezultatima nastavnici mogu doći do informacija o tome na koji način studenti razmišljaju pri upisu

pojedinih studija, što od njega očekuju te kako su motivirani. Na temelju motivacije studenata nastavnici mogu primijeniti i po potrebi prilagoditi/promijeniti metode rada.

Uz sam jezik veže se i pojam kulture, koje su u slučaju njemačkog i turskog jezika, vrlo različite. Bitno je napomenuti i da se status navedenih jezika u Hrvatskoj mijenjao, a i dalje se mijenja. Velika razlika u statusu njemačkog i turskog jezika u Hrvatskoj i njihovoj percepciji bila je prisutna ranije u povijesti, ali je prisutna i danas. Dok je njemački jezik kroz povijest bio u velikoj mjeri prisutan na ovim prostorima, a neko vrijeme čak i kao službeni jezik, te se podučavao i danas se poučava u školama, turski jezik je tek prije tridesetak godina započeo svoje „probijanje“ u obrazovni sustav na prostoru Hrvatske. Njemački se dugo vremena u školama poučava i kao prvi strani jezik, no u današnje vrijeme ga engleski postepeno potiskuje te sve više generacija uči engleski kao prvi, a njemački jezik kao drugi strani jezik, no njemački je i dalje prisutan na svim razinama obrazovanja u Hrvatskoj.

Provedeno istraživanje otvara nova pitanja kojima se moguće baviti u budućim istraživanjima. Postavlja se pitanje hoće li se motivacija i mišljenja sudionika ovog istraživanja promijeniti nakon pet godina studiranja te utječe li predznanje studenata na njihovu motivaciju, odnosno jesu li studenti s predznanjem nekog jezika imali veću motivaciju i koju vrstu motivacije.

POPIS LITERATURE:

Abadžić Navaey, Azra. „Predodžbe o Turcima u hrvatskoj nastavi povijesti.“ U *IV. Uluslararası Güney-Doğu Avrupa Türkolojisi Sempozyumu Bildirileri: 03-07 Aralık 2007*, uredio Nimetullah Hafiz, 111-122. Prizren: BAL-TAM, 2010.

Acat, Bahaddin i Seyfettin Demiral. „Türkiye`de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları,“ *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 31 (2002), 312-329.

Beserek, Ahmet. *Türkçede cümle yapısı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1991.

Çiftpınar, Bülent. „Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon.“ *Kültür Evreni*, 9 (2011), 173-189.

Čaušević, Ekrem. *Gramatika suvremenog turskog jezika*. Zagreb: Sveučilišna naklada, 1996.

Čaušević, Ekrem. *Ustroj, sintaksa i semantika infinitivnih formi turskoga jezika: (s kontrastivnim osvrtom na hrvatski jezik)*. Zagreb: Ibis grafika, 2017.

Helbig, Gerhard i Joachim Buscha. *Übungsgrammatik Deutsch*. Berlin: Langenscheidt, 2004.

Horwitz, Elaine K., Michael B. Horwitz i Joann Cope. „Foreign Language Classroom Anxiety,“ *The Modern Language Journal*, Vol. 70, No. 2 (1986), 125-132.

Jakšić, Josip. „Motivacija. Psihopedagoški pristup.“ *Kateheza: časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih* Vol. 25 No.1 (2003), 5-16.

Kapović, Marko. „Strani jezici u formalnom obrazovanju u Hrvatskoj.“ *Strani jezici: časopis za primijenjenu lingvistiku*, Vol. 51 No.2 (2022), 283-309.

Kerovec, Barbara. „Poteškoće u usvajanju turskog ablativa kod hrvatskih govornika i njihovi uzroci,“ *Prilozi za orijentalnu filologiju* 63 (2014), 39-65.

Mihaljević Djigunović, Jelena. *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1998.

Miškulin Čubrić, Dolores. "Stavovi i motivacije studenata hotelijerskog fakulteta Opatija za učenje stranih jezika." *Tourism and hospitality management*, Vol. 3 No. 1 (1997), 73-86.

Padarić, Nenad. „Der Status des Deutschen als Fremdsprache in kroatischen Grund- und Mittelschulen zwischen 2004 und 2019“, diplomski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2021.

Reeve, Johnmarshall. *Razumijevanje motivacije i emocija*. Jastrebarsko: NAKLADA SLAP, 2010.

Riecke, Jörg. *Geschichte der deutschen Sprache, Eine Einführung*. Stuttgart: Reclam, 2016.

Schmidt, Wilhelm. *Geschichte der deutschen Sprache, Ein Lehrbuch für das germanistische Studium, Teil 1 Einführung, Vorgeschichte und Geschichte*. S. Hirzel Verlag Stuttgart, 2020.

Smrtić, Sara i Marija Lütze-Miculinić. „Prijenosna odstupanja govornika hrvatskoga pri ovladavanju njemačkim na razini B1“ *Strani jezici: časopis za primijenjenu lingvistiku*, Vol. 46 No. 31, (2017), 45-62.

Susanto, Alpino. „The important role of motivation in foreign language learning“, *The Judika Journal* 6 (2018), 50-59.

Topalov, Jagoda. *Motivacija u nastavi stranog jezika*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2011.

Ušumović, Neven i Ekrem Čaušević. „Turska književnost u hrvatskim prijevodima (1990.-2013.).“ *Književna smotra: časopis za svjetsku književnost*, God. 46 (2014), 153-162.

Vizek-Vidović, Vlasta. *Psihologija obrazovanja*. Zagreb: IEP: VERN, 2003.

Wolf, Norbert Richard. „Die deutsche Sprache im Zeitalter der Globalisierung“, *Neuphilologische Mitteilungen*, Vol. 113, No. 4 (2012), 497-509.

Enciklopedija.hr: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42115> (pristup: 8.11.2022.)

SAŽETAK

Cilj ovog diplomskog rada bio je istražiti motivacije studenata germanistike i turkologije za učenje njemačkog i turskog kao stranih jezika, utvrditi postoje li razlike u motivaciji te identificirati prevladavajuće oblike motivacije između tih dviju skupina. Budući da je riječ o jezicima s različitim jezičnim obilježjima, diplomski rad pruža kratak pregled njihove povijesti, fonoloških, gramatičkih i semantičkih karakteristika te statusa spomenutih jezika u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno putem upitnika među studentima i studenticama prve godine prijediplomskih studija germanistike i turkologije, temeljenog na modelu profesorice Mihaljević Djigunović (1998). Sudionici su ocjenjivali tvrdnje podijeljene u tri skupine tipova motivacije prema Mihaljević Djigunović: uporabno-komunikacijski, afektivni i integrativni, uz dodatnu skupinu koja obuhvaća tvrdnje koje ne pripadaju navedenim tipovima. Istraživanje je pokazalo da je niska integrativna motivacija svojstvena i jednoj i drugoj skupini, ali da se u ostala dva tipa motivacije sudionici istraživanja međusobno razlikuju. Dok je kod studenata germanistike prisutna visoka uporabno-komunikacijska motivacija, kod studenata turkologije prevladava afektivni tip motivacije.

Ključne riječi: motivacija za učenje stranih jezika, turski jezik, njemački jezik, status njemačkog jezika u Hrvatskoj, status turskog jezika u Hrvatskoj, studenti germanistike, studenti turkologije

ABSTRACT

Differences in Motivation for Learning German and Turkish as Foreign Languages Between Students Studying German Language and Literature and Turkology Students

The aim of this master's thesis was to explore the motivation of students studying German Language and Literature and Turkology students for learning German and Turkish as foreign languages, to determine whether there are differences in motivation, and to identify the prevailing types of motivation between the two groups. Since German and Turkish differ in many linguistic aspects, the thesis provides a brief overview of their history, phonological, grammatical, and semantic characteristics, as well as the status of these languages in Croatia. The research was conducted through a questionnaire among first-year undergraduate students of German Language and Literature and Turkology students, based on Professor Mihaljević Djigunović's motivation model (1998). Participants evaluated statements grouped into three types of motivation according to Mihaljević Djigunović: pragmatic-communicative, affective and integrative, along with an additional group encompassing statements that do not belong to the mentioned types. The research showed that low integrative motivation is characteristic of both groups. However, the participants differ from one another in the other two types of motivation. While German Language and Literature students exhibit high pragmatic-communicative motivation, Turkology students predominantly have affective motivation.

Keywords: motivation for learning foreign languages, Turkish language, German language, status of the German language in Croatia, status of the Turkish language in Croatia, German Language and Literature students, Turkology students

PRILOZI

Prilog 1: Odobrenje Etičkog povjerenstva za znanstveno-istraživački rad Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu



Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences



Zagreb, 1. lipanj 2023.

Etičko povjerenstvo za znanstveno-istraživački rad Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na sjednici održanoj 1. lipnja 2023. godine donijelo je

MIŠLJENJE (12-2022/23)

da je prijedlog istraživanja Lucije Mrzlečki *Razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika studenata germanistike i turkologije* u skladu s važećim etičkim normama.

Izv. prof. dr.-sc. Kruno Kardov

Predsjednik Etičkog povjerenstva za znanstveno-istraživački rad

Prilog 2: Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju

Suglasnost za sudjelovanje u istraživanju

Poštovane/i,

za potrebe prikupljanja podataka potrebnih za istraživanje studentice diplomskog studija germanistike i turkologije Lucije Mrzlečki molimo Vas za suradnju. Cilj ovog istraživanja je istražiti razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika među studentima germanistike i turkologije. Istražit će se razlike u motivaciji studenata te odgovoriti na pitanje što je studente motiviralo za učenje njemačkoga odnosno turskoga jezika. Podaci dobiveni u ovom istraživanju bit će strogo povjerljivi i čuvani. Svi izvještaji nastali na temelju ovog istraživanja koristit će rezultate koji govore o grupi polaznika ove razine općenito, te se nigdje neće navoditi rezultati pojedinačnog sudionika. Dozvolu za ispitivanje dobili smo od Etičkog povjerenstva za znanstveno-istraživački rad FFZG-a.

Plan istraživanja: Sudionici istraživanja su svi studenti i studentice 1. godine preddiplomskog studija germanistike i turkologije (uzorak od ukupno 90 studenata i studentica (od kojih 60 studenata i studentica germanistike i 30 studenata i studentica turkologije)). U sklopu istraživanja na uzorku od 90 sudionika provodi se upitnik s tvrdnjama za koje sudionici procjenjuju u kolikoj se mjeri odnose na njih odnosno koliko se s njima slažu. Upitnik se sastoji od 30 tvrdnji koje se odnose na motivaciju za učenje jezika te od 5 odnosno 6 pitanja koja se odnose na općenite informacije o ispitaniku. Spomenutih 30 tvrdnji sudionici mogu ocijeniti prema Likertovoj skali od 1 do 5. Na kraju upitnika ponuđeno je i „otvoreno pitanje“ gdje sudionici mogu po želji napisati razlog zbog kojeg su odlučili učiti jezik, a nisu ga pronašli u prethodno navedenim tvrdnjama. Nakon što potpišu suglasnost sudionicima će biti podijeljen upitnik. Studentici koja provodi istraživanje i mentoricama poznato je tko su sudionici istraživanju, no sudionicima je osigurana anonimnost i povjerljivost pri prikupljanju podataka. U upitniku se naime ne traži ime i prezime osoba koje pristupaju njegovom ispunjavanju. Od osobnih podataka traži se samo spol i dob ispitanika, studijske grupe te podaci o interesu za pojedini jezik i poznavanje jezika otprije. Sudionici će ispunjavati upitnike u tiskanom obliku (ne elektronički) pa će u tom obliku biti i pohranjeni podaci. Iako će rad biti objavljen u ODRAZ-u, digitalnom repozitoriju akademske zajednice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, ispunjeni upitnici neće biti objavljeni, već će se samo grupno analizirati te će na temelju njih biti objavljeni rezultati. Ukoliko imate dodatna pitanja, možete kontaktirati studenticu Luciju Mrzlečki na sljedeći mail: lmrzleck@ffzg.hr

IZJAVA

Ja, _____ (ime i prezime studentice/studenta) pristajem sudjelovati kao sudionik u gore navedenom istraživanju s čijim sam detaljima prethodno upoznat/a, a koje provodi Lucija Mrzlečki, studentica s Odsjeka za germanistiku i Katedre za turkologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,.

Izjavljujem da sam svjestan/na da je ovo istraživanje, da sam upoznat/a da se u bilo kojem trenutku mogu povući iz istraživanja, da sam upoznat/a da će istraživačica štititi povjerljivost informacija, da sam svjestan/na da sve informacije koje će istraživačica upotrijebiti neće sadržavati karakteristike koje bi me identificirale, osim ako ja ne pristanem na to, da sam upoznat/a da će podaci biti pohranjeni na sigurnom mjestu do kojeg će pristup imati samo istraživačica.

Ukoliko su vam potrebne dodatne informacije, slobodno se obratite istraživačici ili mentoricama.

Mentorice možete kontaktirati na mailove: mlandsma@ffzg.hr, bkerovec@ffzg.unizg.hr

Zagreb, _____

(Mjesto i datum)

Potpis studentice/studenta _____

Prilog 3: Upitnik – motivacija za učenje njemačkog jezika

Upitnik: *Motivacija za učenje njemačkoga kao stranoga jezika studenata germanistike*

Prije svega Vam zahvaljujem što ste pristali sudjelovati u istraživanju!

Istraživanje se provodi kao dio međuodsječkoga diplomskog rada pod nazivom *Razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika studenata germanistike i turkologije*. Kako bih diplomski rad uspješno privela kraju, potrebna su mišljenja studenata dviju spomenutih studijskih grupa. Istraživanje se provodi u svrhu ispitivanja motivacije za učenje spomenutih jezika studenata germanistike i turkologije kako bi se utvrdile razlike u motivaciji. Molim Vas da prije početka ocjenjivanja tvrdnji popunite ispod tražene podatke.

Spol: M Ž

Dob: _____

Studijske grupe: _____

Koliki je bio Vaš interes za učenje njemačkog jezika prije početka studiranja?*

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Koliki je Vaš interes za učenje njemačkog jezika sada?*

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

**1 označava najmanji, a 10 najveći interes*

U nastavku Vas molim da pažljivo pročitate sve tvrdnje u ovom upitniku i ocijenite od 1 do 5 (pri čemu se 1 uopće ne odnosi na Vas, a 5 se u potpunosti odnosi na Vas) koliko se sa svakom pojedinom tvrdnjom Vi osobno slažete. Molim Vas da nijednu tvrdnju ne preskočite. Sve se tvrdnje odnose na njemački jezik.

Ocjenjivanje:

- 1 - uopće se ne slažem
- 2 - ne slažem se
- 3 - niti se slažem niti se ne slažem
- 4 - slažem se
- 5 - u potpunosti se slažem

1. Njemački jezik mi omogućava da komuniciram s mnogo stranaca.

1 2 3 4 5

2. Njemački je vrlo zanimljiv jezik.

1 2 3 4 5

3. Želim postati sličan/slična Nijemcima/Austrijancima.

1 2 3 4 5
4. Njemački jezik zvuči lijepo i melodiozno.

1 2 3 4 5

5. Njemački će mi pomoći u daljnjem školovanju.

1 2 3 4 5

6. Volim izgovarati njemačke riječi.

1 2 3 4 5

7. Želim se vjenčati osobom iz Njemačke/Austrije.

1 2 3 4 5

8. Sviđaju mi se njemačke riječi.

1 2 3 4 5

9. Poznavanje njemačkog jezika olakšat će mi pronalazak posla ili pomoći u budućem zanimanju.

1 2 3 4 5

10. Želim naučiti njemački jezik kako bih se mogao/la jednog dana preseliti u Njemačku/Austriju.

1 2 3 4 5

11. Njemački jezik mi koristi u svakodnevnom životu za razumijevanje glazbe, filmova i sl.

1 2 3 4 5

12. Želim jednog dana posjetiti svoje rođake/prijatelje u Njemačkoj/Austriji, a poznavanje njemačkog jezika omogućuje mi da se lakše snalazim prilikom posjeta zemlji tog govornog područja.

1 2 3 4 5

13. Studiram njemački jezik jer su moji roditelji tako htjeli.

1 2 3 4 5

14. Zahvaljujući znanju njemačkog jezika mogu putovati po cijelom svijetu.

1 2 3 4 5

15. Poznavanjem njemačkog jezika mogao/la bih čitati književna djela u originalu.

1 2 3 4 5

16. Njemački jezik mi katkad koristi da prevedem upute na stranim uređajima.

1 2 3 4 5

17. Želim naučiti njemački da bih više saznao/la o životu Nijemaca/Austrijanaca.

1 2 3 4 5

18. Njemački jezik nam pomaže da postanemo dio svijeta.

1 2 3 4 5

19. Poznavanje njemačkog jezika omogućuje mi da prilikom putovanja razumijem i komuniciram s ljudima koje susrećem.

1 2 3 4 5

20. Poznavanjem njemačkog jezika mogu proširiti svoje kulturne horizonte.

1 2 3 4 5

21. Učenje njemačkog jezika omogućit će mi bolju karijeru/višu cijenu na tržištu rada.

1 2 3 4 5

22. Njemački jezik je egzotičan/atraktivan jezik.

1 2 3 4 5

23. Volim strane jezike i želio/željela sam naučiti jedan novi jezik.

1 2 3 4 5

24. Njemački jezik je drugačiji od ostalih jezika koje poznajem pa mi učenje njemačkog predstavlja izazov.

1 2 3 4 5

25. Učenjem nekog jezika učimo i o kulturi i povijesti neke zemlje, a mene zanima kultura i povijest Njemačke/Austrije.

1 2 3 4 5

26. Učenje njemačkog jezika omogućit će mi nova poznanstva.

1 2 3 4 5
27. Odlučio/la sam učiti njemački jer me zanima taj jezik

1 2 3 4 5

28. Učenjem njemačkog jezika lakše ću doći do literature s područja koja me zanimaju.

1 2 3 4 5

29. Razmišljam o mogućnosti dužeg boravka u zemlji govornog područja njemačkog jezika (Erasmus, sudjelovanje na projektu i sl.).

1 2 3 4 5

30. Poznavanje njemačkog jezika omogućit će mi prestiž među prijateljima.

1 2 3 4 5

Ostalo (navedite):

Ukoliko postoji neki razlog zbog kojeg ste upisali germanistiku ili zbog kojega ćete nastaviti studij germanistike, a da ga niste pronašli među navedenim tvrdnjama, slobodno ga napišite ispod.

Prilog 4: Upitnik – motivacija za učenje turskog jezika

Upitnik: Motivacija za učenje turskoga kao stranoga jezika studenata turkologije

Prije svega Vam zahvaljujem što ste pristali sudjelovati u istraživanju!

Istraživanje se provodi kao dio međuodsječkoga diplomskog rada pod nazivom *Razlike u motivaciji za učenje njemačkoga i turskoga kao stranoga jezika studenata germanistike i turkologije*. Kako bih diplomski rad uspješno privela kraju, potrebna su mišljenja studenata dviju spomenutih studijskih grupa. Istraživanje se provodi u svrhu ispitivanja motivacije za učenje spomenutih jezika studenata germanistike i turkologije kako bi se utvrdile razlike u motivaciji. Molim Vas da prije početka ocjenjivanja tvrdnji popunite ispod tražene podatke.

Spol: **M** **Ž**

Dob: _____

Studijske grupe: _____

Koliki je bio Vaš interes za učenje turskog jezika prije početka studiranja?*

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Koliki je Vaš interes za učenje turskog jezika sada?*

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

**1 označava najmanji, a 10 najveći interes*

Jeste li znali turski jezik prije početka studiranja?

DA NE X Znao/la sam osnove

U nastavku Vas molim da pažljivo pročitate sve tvrdnje u ovom upitniku i ocijenite od 1 do 5 (pri čemu se 1 uopće ne odnosi na Vas, a 5 se u potpunosti odnosi na Vas) koliko se sa svakom pojedinom tvrdnjom Vi osobno slažete. Molim Vas da nijednu tvrdnju ne preskočite. Sve se tvrdnje odnose na turski jezik.

Ocjenjivanje: **1 - uopće se ne slažem**
 2 - ne slažem se
 3 - niti se slažem niti se ne slažem
 4 - slažem se
 5 - u potpunosti se slažem

1. Turski jezik mi omogućava da komuniciram s mnogo stranaca.

1 2 3 4 5

2. Turski je vrlo zanimljiv jezik.

- | | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 3. Želim postati sličan/slična Turcima. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 4. Turski jezik zvuči lijepo i melodiozno. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 5. Turski će mi pomoći u daljnjem školovanju. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 6. Volim izgovarati turske riječi. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 7. Želim se vjenčati osobom iz Turske. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 8. Sviđaju mi se turske riječi. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 9. Poznavanje turskog jezika olakšat će mi pronalazak posla ili pomoći u budućem zanimanju. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 10. Želim naučiti turski jezik kako bih se mogao/la jednog dana preseliti u Tursku. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 11. Turski mi koristi u svakodnevnom životu za razumijevanje glazbe, filmova i sl. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 12. Želim jednog dana posjetiti svoje rođake/prijatelje u Turskoj, a poznavanje turskog jezika omogućuje mi da se lakše snalazim prilikom posjeta zemlji tog govornog područja. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 13. Studiram turski jezik jer su moji roditelji tako htjeli. | | | | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 14. Zahvaljujući znanju turskog jezika mogu putovati po cijelom svijetu. | | | | |

1 2 3 4 5
15. Poznavanjem turskog jezika mogao/la bih čitati književna djela u originalu.

1 2 3 4 5

16. Turski jezik mi katkad koristi da prevedem upute na stranim uređajima.

1 2 3 4 5

17. Želim naučiti turski da bih više saznao/la o životu Turaka.

1 2 3 4 5

18. Turski jezik nam pomaže da postanemo dio svijeta.

1 2 3 4 5

19. Poznavanje turskog jezika omogućuje mi da prilikom putovanja razumijem i komuniciram s ljudima koje susrećem.

1 2 3 4 5

20. Poznavanjem turskog jezika mogu proširiti svoje kulturne horizonte.

1 2 3 4 5

21. Učenje turskog jezika omogućit će mi bolju karijeru/višu cijenu na tržištu rada.

1 2 3 4 5

22. Turski jezik je egzotičan/atraktivn jezik.

1 2 3 4 5

23. Volim strane jezike i želio/željela sam naučiti jedan novi jezik.

1 2 3 4 5

24. Turski jezik je drugačiji od ostalih jezika koje poznajem pa mi učenje turskog predstavlja izazov.

1 2 3 4 5

25. Učenjem nekog jezika učimo i o kulturi i povijesti neke zemlje, a mene zanima kultura i povijest Turske.

1 2 3 4 5

26. Učenje turskog jezika omogućit će mi nova poznanstva.

1 2 3 4 5
27. Odlučio/la sam učiti turski jer me zanima taj jezik

1 2 3 4 5

28. Učenjem turskog jezika lakše ću doći do literature s područja koja me zanimaju.

1 2 3 4 5

29. Razmišljam o mogućnosti dužeg boravka u zemlji govornog područja turskog jezika (Erasmus, sudjelovanje na projektu i sl.).

1 2 3 4 5

30. Poznavanje turskog jezika omogućit će mi prestiž među prijateljima.

1 2 3 4 5

Ostalo (navedite):

Ukoliko postoji neki razlog zbog kojeg ste upisali turkologiju ili zbog kojega ćete nastaviti studij turkologije, a da ga niste pronašli među navedenim tvrdnjama, slobodno ga napišite ispod.
